anul I, nr. 8—9 1—15 iunie 1937

PREDANIA

revistă de critică teologică

Director: G. Racoveanu

Naţionalism şi ortodoxie

Intervenind într'o polemică iscată între naţionalişti, dl. Radu Dragnea, gânditor de calitate şi autor al unor substanţiale cercetări asupra culturii româneşti, găseşte prilejul să pună în discuţie raporturile dintre „Ortodoxie şi Naţionalism"[1]). Bucurându-ne că, prin contribuţia susţinută a d-lui Dragnea, acestă problemă — care, până mai acum câţiva ani, avusese ciudatul destin de a nu fi atacată de cât cu mijloace primare — intră în domeniul marilor desbateri, vom încerca să obţinem, pe cale de obiecţiune, câteva precizări pe cari, cel puţin ca puncte de discuţie, le socotim necesare.

Să începem prin a mărturisi că întreprinderea noastră nu e prea uşoară. Dl. Dragnea nu este întotdeauna gânditorul cel mai clar în expunere al culturii noastre. O grijă, pe care o înţelegem chiar când nu o practicăm, pentru plasticitatea gândirii, îl îndeamnă adesea să renunţe la simplificările şi sistematizările fără de cari transmiterea *unui gând devine extrem de anevoioasă. Aşa încât, trebue să o spun din capul locului, obiecţiunile mele se raportează la ceea ce* eu, *cu oarecare timiditate,* cred *că reprezintă punctul de vedere al d-lui Radu Dragnea.*

După impresia mea, dl. Dragnea socoteşte că poate oarecum opune ortodoxia naţionalismului; căci deşi „ortodoxia şi naţionalismul se apropie până la confruntare, sunt sincronice şi chiar colaborează", totuş, nu numai că „în niciun caz nu se identifică", dar — mai mult încă — „a fi naţionalist e o grea cădere în păcat, din care nădăjduim a ne mântui în ortodoxie". E dificil de spus cum raţionează dl. Dragnea pentru a da valoare de circulaţie acestei afirmaţiuni. Totuş, îmi închipui că nu greşesc prea mult când socotesc că la d-sa opoziţia aceasta decurge dintr'o înţelegere strict biologică a naţiei, viaţa spirituală fiind de competenţa şi domeniul oecumenicităţii creştine, „pe deasupra hotarelor confesionale şi politice".

Să-mi fie îngăduit a-mi exprima surprinderea, că un om ca dl. Dragnea, care circulă aşa de frequent în lumea bunurilor culturii, şi care, deci, trebue să aibă în-

1) Radu Dragnea, *Ortodoxie şi naţionalism, ziarul „Buna Vestire", Nr. 77, din 28 V. 937.*

tr'un grad foarte ridicat simțul necesității realului, *poate întrebuința formule așa de abstractizante și de universalizante, ca aceea cu depășirea „hotarelor confesionale și politice". A crede că se poate trece,* în veac *încă, peste hotarele confesionale și politice, însemnează a uita că și istoria tot de Dumnezeu e făcută, și a socoti că se poate anula realitatea formelor de viață, așa cum le-a lăsat Dumnezeu. Atitudine categoric falsă, cel puțin pentru simțul realist și istoric al ortodoxiei; cu atât mai falsă și mai primejdioasă, cu cât, infestată încă de juridicismul roman, ea duce la ideea augustinică a* mântuirii în veac, *pe care (fatal!) o împărtășește, de altfel, și dl. Dragnea. (D-sa vorbește de „mântuirea aici, pe pământ, în istorie, întrucât creăm cultură",— uitând că, cel puțin în unele forme ale ei, cultura nu e decât o consecință a căderii lui Adam în păcat. Mântuirea prin creație e — de altfel — o poziție magic-panteistă, și nu creștină!)*

Unde sunt necesare precizările, pentru a ieși din surprinzătoarea și inacceptabila opoziție pe care o construiește d-l Dragnea între ortodoxie și naționalism? Deocamdată, în două puncte:

1. Națiunea. *D-l Dragnea recunoaște însuș că „a aparține unei națiuni e un fapt firesc, dela care nu te poți sustrage ca nici dela naștere sau de a avea părinți". Totuș d-sa crede, cum văzurăm, că „a fi însă naționalist este o grea cădere în păcat". De ce însă a fi naționalist este o grea cădere în păcat, atunci când totuș a aparține unei națiuni e un fapt firesc și necesar, nu ne lămurește d-l Dragnea. Și asta nu e bine, pentrucă fără ajutorul d-sale noi nu putem judeca decât așa:* Naționalismul este atitudinea care trage toate consecințele îngăduite din constatarea faptului firesc și necesar că orice om aparține — fără putință de sustragere — unei națiuni. *Dacă, deci, apartenența la o națiune e un fapt firesc, naționalismul trebue să fie și el o atitudine firească, și nici decum o grea cădere în păcat. (Că națiunea, ca realitate istorică, e o consecință a păcatului originar, prin care s'a început istoria, prin care noi* am căzut în istorie, *asta e altă chestiune!).*

Așa fiind însă, națiunea e nu numai categoria logică, ci și colectivitatea reală care ne definește pe fiecare din noi, locul, cadrul și principiul întregii noastre acțiuni și existențe în veac; *iar naționalismul nu e numai o doctrină politică, cum pare a voi să lase a se înțelege d-l Dragnea,* ci o atitudine polivalentă, *care acoperă tot așa de bine sectorul spiritual sau economic, politic sau cultural-estetic al activității noastre. De unde urmează însă că opoziția naționalism-ortodoxie nu e valabilă.*

2. Oecumenicitate. *D-l Radu Dragnea crede că mântuirea nu e posibilă de cât în oecumenicitate, ceea ce poate fi perfect adevărat. D-sa crede însă că oecumenicitatea e de caracter cantitativ-spațial, și că se poate realiza și în veac. Directorul nostru, Gheorghe Racoveanu, a dat în această foaie a noastră, cu un alt prilej, toate elementele cari duc la înțelegerea oecumenicității de fapt; așa că e inutil să mai insistăm. Unde d-l D. greșește, e acolo unde d-sa, ignorând că* oecumenicitatea este limita către care tinde veacul, istoria, *crede că ea poate fi realizată* aci *și* acum. *Eroare gravă, a cărei primă consecință e, precum arătarăm, teoria mântuirii în veac, și a cărei origine stă într'o confuzie: d-l Dragnea confundă anume* **cuvântul** lui Dumnezeu, *care e* absolut, *cu* **trăirea** cuvântului lui Dumnezeu de către oameni, *care trăire, fiind un fapt istoric, nu poate fi decât* relativă. *Este adevărat că Dumnezeu în atotputernicia Lui poate, prin har, să coboare asupra oamenilor cunoaște-*

rea absolută a legii Lui. Dar până acum această scoatere din istorie *nu s'a operat decât individual, noi ceilalţi rămânând deocamdată* în *istorie.*

Insemnează aceasta că fiecare din noi, crede cum vrea şi cum îl taie capul? Nu. Căci fiecare din noi nu suntem fiecare din noi, *ci aşa cum ne hotărăşte structura comunităţii de destin,* naţia *din care facem parte. Cu alte cuvinte, nu există în chip normal în istorie feluri individuale, ci numai feluri naţionale de a trăi cuvântul lui Dumnezeu. De aceea* comunitatea de iubire a bisericii se acoperă structural şi spaţial cu comunitatea de destin a naţiei.

Asta e ortodoxie.

Dar atunci — unde e opoziţia de care vorbea d-l Dragnea?

Eu ştiu că la consideraţiile mele se pot ridica obiecţiuni; foarte multe, de la cei ce vor să „discute", — foarte puţine de la cei ce vor să se lămurească.

Stau oricând la dispoziţia celor din urmă.

Nae Ionescu

Ce este muzica gregoriană

Este muzica liturgică, oficial recunoscută, a bisericii romano-catolice. In faimoasa enciclică *„motu proprio"* din 22 Noemvrie 1903, papa Pius X se exprima astfel: „Cântecul gregorian este cântecul propriu al bisericii romane, singurul cântec pe care ea l-a moştenit dela vechii părinţi, pe care ea l-a păstrat cu scumpătate de-a-lungul vremilor, în manuscrisele sale liturgice, pe care ea îl recomandă direct credincioşilor, ca al său şi pe care îl prescrie exclusiv pentru unele părţi ale liturghiei". Iată-ne, deci, în prezenţa unui cântec foarte vechiu, de origină patristică, ce se poate urmări şi studia în documente medievale de o mare valoare liturgică, documente ce provin din diferite regiuni şi diferite epoci. Astfel că, existând un punct de contact, de o covârşitoare însemnătate, între muzica bizantină şi muzica gregoriană, şi anume: origina patristică şi existenţa aceloraşi documente liturgice, de provenienţă şi inspiraţie bizantină, studiul cântecului gregorian ne preocupă aproape în aceiaşi măsură ca studiul cântecului bizantin. Nu ne lăsăm stăpâniţi de pasiuni, care întunecă adevărul şi care te fac să accepţi critica pornită din spirit critic, cu tot cortegiul adjunct, şi să respingi, de plano, tot ceea ar putea explica unele fenomene comune. Dimpotrivă, credincioşi spiritului care a determinat apariţia *Predaniei*, studiul obiectiv şi metoda ştiinţifică, ne călăuzesc în cercetările şi afirmările noastre. De aceea urmărim, — în acest domeniu, — cu o egală îndreptăţire adevărul şi puritatea inspiraţiei muzicale-religioase în trecutul bisericii creştine şi stabilind puncte de contact comune, căutăm să scoatem la iveală tot ceea ce o artă inspirată, bine construită — inteligent şi artistic — poate să ne dea.

Izvorul cântecului gregorian este acelaşi ca şi al cântecului bizantin: arta greacă şi greco-romană, transformată şi adaptată nouei civilizaţii şi nouei culturi ce se înscăuna. Afirmaţiile unor teoreticiani occidentali medievali, începând cu abatele Alcuin, în sec. VIII, că „învăţământul muzical vine dela Greci", sînt concludente. Mai mult încă: inspiraţia bizantină se întrevede, la fiece pas, în cântecul gregorian. Era şi firesc acest lucru, când ne gândim la marea strălucire a Bizanţului, după desfiinţa-

rea imperiului roman de apus, la prestigiul şi netăgăduita influenţă civilizatoare a Bizanţului. De altfel ea se manifestă şi în alte domenii ale artei. Nenumărate monumente ale Italiei, Siciliei şi chiar ale Franţei mărturisesc această influenţă.

Rânduitorul cântecului gregorian este papa Grigorie cel Mare (+ 604), cel care a dat şi numele său colecţiei de cântări liturgice întrebuinţate în biserica romană. Acesta a trăit o vreme, diacon fiind, la curtea împăratului din Bizanţ, în calitate de apocrisiar, adică trimis al patriarhului Romei. Astfel, multe practici bizantine au fost duse de Grigorie la Roma, şi ajungând papă, nu odată a fost acuzat de Curtea sa, că prea elenizează Roma. Dealtfel, pe la mijlocul veacului VII, Roma era un oraş pe jumătate bizantin.

In timp de 135 ani (606—741) 13 papi, de origină greacă sau siriană, au condus biserica Romei.

Călugări din Orient şi din Africa s'au stabilit la Roma, în a doua jumătate a veacului VII, şi au întemeiat mânăstiri greceşti şi un cartier grecesc. Invazia arabă îi făcea să-şi caute un nou adăpost şi aci la Roma ei se aşezau nu numai cu trupul, dar şi cu spiritul ce-i călăuzia. Astfel se explică obiceiurile greceşti ce au străbătut şi au prins rădăcini în Italia. Biserica primeşte sărbătorile greceşti şi cultul Sfinţilor din orientul grecesc.

Intreaga societate romană este influenţată de spiritul bizantin; dar în artă mai ales această influenţă este covârşitoare. De aceea s'a spus, cu drept cuvânt, că cine vrea să cunoască arta bizantină a veacului al VIII-lea trebue neapărat să studieze monumentele romane din acel timp.

Faptul acesta este aşa de cunoscut în cât a mai stărui asupră-i, socotesc că nu este necesar.

Ceea ce s'a petrecut în artă, în genere, s'a petrecut în muzică în specie. Căci asemănarea dintre cântecul gregorian şi cel bizantin merge aşa de departe, în cât foarte adesea poţi stabili o identitate de formă şi inspiraţie. Evident, eu vorbesc aci de graiul muzical al vechilor documente bizantine, cari alcătuiesc baza cercetărilor noastre, şi nici de cum de actuala muzică bisericească, care greşit este numită de unii bizantină.

Influenţa Bizanţului, în domeniul artei muzicale, merge aşa de departe, în cât o întâlneşti — şi mai accentuat încă — în cântecul numit mozarab, al bisericii spaniole. Trebue să ştim, că biserica spaniolă are un privilegiu special — foarte vechiu — de a întrebuinţa, în cadrul universalismului şi unităţii catolice, un rit special numit mozarab, după cum dioceza milaneză întrebuinţează ritul ambrozian.

Influenţa artei muzicale bizantine în ritul mozarab se explică prin faptul că arhiepiscopul Leandru, vestitul episcop al Sevillei, a trăit şi el la Bizanţ, în acelaşi timp cu papa Grigorie cel Mare.

Interdependenţa Orientului şi Apusului este astăzi un fapt ce nu se mai poate tăgădui. Adevărul istoric rămâne şi pluteşte deasupra micilor preocupări şi măruntelor resentimente. In adevăr, în veacul al IV-lea, papa Damasius (366—384) fixează ciclul ecclesiastic roman, inspirându-se din tipicul urmat de Ierusalim. Papa Sixt III (432—440) întemeiază la Roma — imitând şcolile de cântec bisericesc din Antiohia şi Alexandria — o congregaţie pentru studiul psalmodiei. După el, sfântul Leon cel Mare (440—461) întemeiază *Schola lectorum*, din care a ieşit vestita şcoală pontificală, *Schola cantorum*. Inceputul liturghiei romane este bizantin: *Kyrie eleison.*

In Vinerea Patimilor se cântă până azi: *Aghios o Theos*, alternat cu *Sanctus Deus.*

In preţiosul manuscris latin 2291 dela Bibl. Nat. din Paris, veacul al IX, *Sacramentariul (slujba ungerii regilor), catedralei din Paris*, cântarea îngerească, *hymnus angelicus*, (fol. 16), este în greceşte şi latineşte. Textul bizantin este scris cu caractere latine: *Doxa en hypsistis Theo*, şi însoţit de notaţia muzicală în neume-accente

şi puncte. Iar pe verso, *credo* este scris în greceşte, cu caractere latine. Deci aceste cântări se ziceau în greceşte şi apoi în latineşte, la marile sărbători. Tot aşa în *Evangheliarul dela Saint Denis*, (latin 93 7, veacul al IX, aceiaşi bibliotecă) se întâlneşte o îndoită particularitate liturgică, de un covârşitor interes: citirea în greceşte şi latineşte a Apostolului şi Evangheliei. Intâlnim până şi versetele introductive ale ritului bizantin: *Sophia: orthî.* Intr'o mulţime de Antifonare din veacul al XI şi al XII întâlnim cântările: *Doxa en hypsistis,... Aghios, Aghios, Aghios..* şi *o Amnos tou Theou...* în greceşte, cu caractere latine, şi cu notaţia în neume — accente şi puncte.

In codicele 10673 din biblioteca vaticanului, (fond latin, preţios gradual beneventin, din veacul al XI-lea) întâlnim o serie de cântări din Vinerea şi Sâmbăta Patimilor, luate de-a-dreptul din ritul bizantin, scrise cu caractere latine şi cu notaţia beneventină.

Iar noi, în Orient, am păstrat pentru Postul cel mare — afară de Sâmbete şi Duminici — Liturghia sfântului Grigorie cel Mare, Papă al Romei, rânduitorul cântecului gregorian.

Insuşirile cântecului gregorian sînt aceleaşi ca şi ale cântecului bizantin: sinceritate, simplitate, dulceaţă şi vioiciune. Simţimintele sînt exprimate fără exagerări şi exteriorizate muzical, cu măsură bine chibzuită. O atmosferă în adevăr îngerească se desvăluie în executarea cântecului gregorian.

Ca şi cântecul bizantin, el merge alături de cuvânt, intensificându-l şi amplificându-l, prin acea putere, pe care i-o dă însăşi natura sa. El este o rugăciune cântată. De altfel, însuş obiectul său este exclusiv rugăciunea. El nu ne înfăţişează nici chiar arta pentru artă. El depăşeşte domeniul pur estetic, artistic şi muzical. De şi foarte expresiv, totuş nu caută în nici un fel efecte, căci el este în slujba rugăciunii, în funcţie de rugăciune, de legătură strânsă a sufletului cu Dumnezeu. Acesta este un lucru foarte interesant pentru înţelegerea artei gregoriene, care este artă cu desăvârşire religioasă. Numai aşa ne explicăm anonimatul marei majorităţi a pieselor ce compun repertoriul gregorian, şi farmecul de mister al acestor cântări, din care, tot ceeace este omenesc dispare şi nu rămâne de cât ceea ce vine dela Dumnezeu.

Deci ca şi în cântecul bizantin se simte pecetea însuflării de sus, ce ne tâlmăceşte taina adâncă a sfinţeniei lui.

Din punct de vedere istoric, cântecul gregorian formează tranziţia între muzica antiquităţii şi muzica modernă.

Până târziu, spre veacul al XI-lea, el a reprezentat în occident, aproape singur, toată arta muzicală.

Dacă compoziţiile din veacurile XI, XII şi XIII nu sânt lipsite de valoare artistică, ele nu mai au frumoasa simplitate, vigoarea şi adâncimea melodiilor primitive. Se simte o oarecare căutare a efectului, un oarecare dramatism, precursor al Renaşterii.

In marile mânăstiri benedictine ale Occidentului, dela Jumièzes, St. Gall, Einsiedeln, Metz, Limoges, Cluny, Monte Cassino, s'au copiat cărţile liturgice gregoriene. Munca, în adevăr gigantică, a călugărilor benedictini dela Solesmes, cari au publicat, în parte, aceste texte — 14 volume până acum — ne îngăduie să constatăm identitatea pieselor notate, deşi provenienţa acestor texte este foarte variată. Trebue să ştim că ele urmează şcoli diferite, sînt scrise în regiuni foarte îndepărtate şi le despart câteodată mai multe veacuri. Şi dacă, în istoria cântecului gregorian, înainte de veacul al IX, sînt unele îndoeli şi oare care hypoteze, apoi ştiinţa modernă, după texte precise, l-a reconstituit cu exactitate, în cât putem studia, în amănunţimi, repertoriul liturgic, începând de la această dată.

Pentru a gusta frumuseţea cântecului gregorian este nevoie de oare care pregătire.

După cum splendorile sculpturei romane

au părut artiştilor din veacurile XVIII şi XIX că sînt urmele curioase ale unei epoci barbare, tot aşa şi acest cântec poate apărea multora ca ceva anahronic. Trebuie obişnuinţă şi fineţe ca să guşti din plin bogăţia acestor rugăciuni, în cari melodia accentuiază în chip magistral înţelesul făgăduinţelor divine, exprimate prin cuvântul liturgic.

Şi dacă acest cântec este uşor prin simplitatea lui, asta nu înseamnă că poţi să-l cânţi fără a-l studia. Nu există artă a cărei practică să nu ceară o pregătire prealabilă, metodică şi ştiinţifică. Şi cu atât mai mult arta gregoriană, care ca orice artă religioasă trece dincolo de sensurile noastre. Astfel, arta gregoriană, ramură a artei muzicale, cere pe lângă o cunoaştere a regulelor generale ale muzicei şi o cunoaştere adâncită a regulelor ce-i sînt proprii.

De aceea, în teză generală, o execuţie insuficientă a muzicii gregoriene are ca rezultat discreditarea ei, şi poate lăsa în mintea auditorilor impresia unui formalism, necesar dar plicticos. Este o observaţie pe care noi o luăm în deosebită consideraţie ori de câte ori înfăţişem în audiţiile noastre muzică veche bisericească, bizantină, gregoriană, sau polifonică.

Trei elemente constitutive ale cântecului gregorian îl deosebesc de învăţământul clasic şi modern al muzicii: *melodia, tonalitatea şi ritmul.* Melodia este diatonică; orice alteraţie cromatică este exclusă. Întâlnim adesea pe *si bemol*, dar acesta este în funcţie tot de diatonism. Simţibila înainte de tonică, cu care noi modernii sântem aşa de obişnuiţi, este exclusă, afară de rari cazuri, în modul de *fa.* Principiul celor vechi de a avea un ton de cadenţă, pentru că 1/2 de ton este imperfectă, a fost păstrată în melodia gregoriană. Mersul liniei melodice se face cât mai cu putinţă prin trepte alăturate. Acelaş fenomen se observă şi în cântecul bizantin. In ceea ce priveşte tonalitatea, cântecul gregorian are 8 moduri. Acelaş sistem ca la Bizanţ şi Alexandria. Constituţia fiecărei game în parte, ca în antiquitate, dă modurilor un caracter şi o expresie diferite. Astfel, fiecare mod are culoarea sa, fisionomia sa, ethosul său, specificul său.

Dar ceea ce este mai interesant, este ritmul liber al acestui cântec: indivizibilitatea timpului prim, escluderea sincopei şi liberarea de robia timpului forte. Tot călugărilor benedictini, în deosebi lui Dom Joseph Pothier şi Dom André Mocquereau, le revine cinstea de a da secretul ritmului liber al cântecului gregorian, colaţionând versiunile aceluiaş text liturgic, notat în răstimpuri, cu semne diferite, şi reconstituindu-l în starea lui primă de puritate. Este textul „Justus ut palma floreat" după 219 manuscrise din veacurile IX—XVII. Şi astfel, în lumina acestor cercetări, lumea muzicală este azi de acord: să se înlăture încadrarea textului muzical în compartimente măsurate mai dinainte, cum şi tirania timpului forte, şi admite că aceste melodii trebuesc cântate după un *ritm liber.* Iar în ceea ce priveşte felul de a interpreta această libertate ritmică, chestiunea rămâne încă în discuţie. Ca să înţelegem principiul ritmic al cântecului gregorian, ori care ar fi metoda întrebuinţată în practică, trebue bine să medităm frumoasa şi cuprinzătoarea definiţie a fericitului Augustin, împrumutată de la Plato: *Musica est ars bene movendi,* ceea ce liber am traduce: *Ritmul este o mişcare ordonată.* A-i hotărî o periodicitate fabricată, vulgară de multe ori, însemnă a-l falsifica şi a-l schilodi. Ritmul însufleţeşte linia melodică, punctând-o ici şi colo cu accente uşoare, care rezultă din combinaţia variată şi multiplă a timpilor binari şi ternari. Ritmul este cel care scuteşte melodia de lanţurile timpului forte, al măsurii şi al simetriei. Printr'aceasta el este liber şi vioi. Deaceia acest cântec, pentru cine îl înţelege, este şi rămâne un izvor nesecat din care ţâşneşte viaţa. Iar arta noastră contimporană, şi muzicanţii moderni se inspiră din principiile consti-

tutive ale artei gregoriene, în ceea ce priveşte modalitatea şi ritmul. Şi de aceea am afirmat mai sus că muzica gregoriană face trecerea dela muzica antiquităţii la muzica contimporană. Cântecul gregorian nu trebue confundat cu aşa numitul *cantus planus*, care este o desfigurare a cântecului adevărat gregorian. Dar despre acesta altă dată.

Pr. I. D. Petrescu

Sensul soteriologic al teologiei

Teologia a fost definită „sanctuarul în care se întâlneşte Dumnezeu cu omul".

Această întâlnire, această *întâmpinare*, nu este întâmplătoare şi fără urmări. Ea este un act al Providenţii.

Omul aşteaptă pe Dumnezeu, de a doua zi după căderea lui din har. Adică exact, de când Dumnezeu i-a făgăduit un „mântuitor".

Rostul întrupării, morţii şi învierii Mântuitorului este să dea omului, din nou, putinţa să mânece către Dumnezeu, să se „întâmpine" cu El. Adică să se „mântuiască". Să-şi dobândească, iarăşi „frumuseţea cea dintâi, cu care a fost împodobit". Şi astfel, înainte „de a se întoarce în pământ, să se întoarcă la Dumnezeu".

Locul unde omul poate vedea şi cunoaşte pe Dumnezeu este sanctuarul teologiei.

Dar teologia este descoperire dumnezeească. De aceea ea este „sfântă". Şi această dumnezeească descoperire a fost lăsată în păstrarea Bisericii.

Teologia este a Bisericii. In Biserică omul se întâlneşte cu Dumnezeu. Aci îl cunoaşte, şi îl trăeşte. Cu ajutorul harului dumnezeesc, dăruit de Dumnezeu, neputinţei omului şi râvnei lui de mântuire.

Prin harul dumnezeesc — care-i constitue esenţa, teologia se găseşte în slujba mântuirii omului. Adică a sfinţirii lui. A îndumnezeirii lui.

Teologia se integrează, deci, atât prin esenţa, prin funcţiunea, cât şi prin finalitatea ei, în iconomia mântuirii.

Fără har nu există mântuire — şi prin urmare, nici teologie.

Esenţa harică a teologiei îi dă, aşa dar, o funcţiune soteriologică.

Teologia — mijloc de cunoaştere a lui Dumnezeu, şi a descoperirii lui şi, în acelaş timp, mijloc de sfinţire a omului prin cunoaşterea lui Dumnezeu şi a descoperirii lui, este, **har** împărtăşit de Dumnezeu omului la care omul răspunde prin **dragoste.** „Intru lumina ta, vedem lumina". Teologia este ştiinţa mântuirii. Dar teologia este şi mântuitoare.

Dumnezeu dă omului harul de a primi harul.

Adică de a fi *receptiv* pentru har — din conştiinţa neputinţii, slăbiciunii, puţinătăţii, lui de făptură căzută şi pocăitoare.

Teologul, adică gânditorul şi grăitorul de Dumnezeu, tăinuitorul Treimii, este o creaţie a Bisericii.

Ca om de credinţă mărturisită şi trăită, el mărturiseşte credinţa Bisericii. In afară de biserică nu există teologi şi teologie. Teologul teologhiseşte, adică tâlcueşte descoperirea dumnezeească, în Biserică.

Prin teologie, el se mântueşte şi mântueşte pe cei ce stau în ascultarea Bisericii şi a predaniilor ei.

Aşa dar teologia nu este o ştiinţă ca toate ştiinţele, ci o ştiinţă a mântuirii.

Ea este rod al harului. Şi rodeşte mântuire. Este misiune dela Dumnezeu, prin Biserică, pentru mântuirea oamenilor.

* * *

Teologul este înainte de toate un *mărturisitor.* El mărturiseşte credinţa Bisericii. O mărturiseşte prin graiu şi prin vieaţă, ca unul care „ştie în cine crede". Marea lui pasiune este să facă şi pe alţii *să creadă* şi *să mărturisească.*

Teologul este un *propoveduitor.* Un *apostol.* Teologia nu este o ştiinţă hermetică; iar teologul nu poate fi, nici el, un om izolat de vieaţă, un insular, opac, impermeabil, pentru frământările sufletului omenesc însetat de mântuire.

Lumea cere teologului şi teologiei, adică Bisericii şi credinţii, sporul de lumină, de adevăr, de putere, de *har*, pentru a-şi umple golurile ei lăuntrice, pentru a se împlini în Dumnezeu, pentru a se mântui.

Teologia mântueşte. Aceasta este funcţiunea ei esenţială.

Inapoi la teologie, înseamnă, deci, *înainte* spre plenitudinea harică a vieţii, pentru care „Cuvântul trup s'a făcut şi s'a sălăşluit între noi".

Prin Biserică — pentru Dumnezeu.

Teologul este un *teofil* şi un *teodul* pentrucă el este un *teofor.*

Cine nu este teofor, nu poate fi nici teodul.

Despre teolog — se poate spune: „întru dânsul vieaţă era şi vieaţa era lumina oamenilor".

Gânditorii şi grăitorii de Dumnezeu, iubitorii şi slujitorii de Dumnezeu, purtătorii şi trăitorii lui Dumnezeu, *singuri*, pot „lumina pe tot omul ce vine în lume".

„Că darul şi adevărul prin Iisus Hristos s'au făcut. Şi din plinirea lui am luat şi dar pentru dar".

Preotul Grigorie Cristescu

Smerenia dragostei

Ştiu bătrânii îmbunătăţiţi ai Atonului o taină cu neasemănat tâlc. In crăpăturile acestui sfânt munte vieţuesc şapte schivnici. Are Dumnezeu grijă ca numărul lor să nu se împuţineze niciodată. Căci la trecerea din viaţă a unuia, prin descoperire de sus altul îi ia locul. Şi astfel nu se împuţinează în veci untuldelemn al rugăciunii, care moaie inima lui Dumnezeu şi slobozeşte îndurările sale. Pentru dragostea şi îndreptările celor şapte schivnici şi pentru nesfârşitele lor rugăciuni ţine Dumnezeu lumea.

Aşa mărturisesc şi cred bătrânii Atonului. Şi nu fără pricină şi temeiu este mărturisirea lor. Căci „fuga de lume" a pustnicilor şi a călugărilor nu însemnează numai decât şi *părăsirea lumii*, cum obişnuit cred zănatecii teologiei rumâneşti, săracii cu duhul şi cu trăirea, plimbăreţii printre streini, rătăciţii prin „bălăriile" protestante şi catolice, iubitorii de slavă deşartă, ziariştii arhiepiscopali. Ci fuga de lume este o îngrădire duhovnicească, precum spune bătrânul Teodor din pustia Kanop-ului: „Eu sunt fiu al lui Adam. Văzând roada frumoasă şi bună a gustare, Adam — părintele meu — n'a mai putut să rabde: a luat şi a gustat. Din această pricină a murit. Aşa şi eu. Văd rodul păcatului, îndată îl poftesc, îl gust. Şi, sigur, că voi muri" (Pateric). Fuga de lume este o măsură de sănătate sufletească, după cuvântul Sfântului Isaac Sirul: „Sufletul curat se turbură de vederea oamenilor şi de legătura cu ei" (Omilia 69). Deasemenea, este un chip de desăvârşire: „De vrei să fii cunoscut de Dumnezeu, fii — pe cât cu putinţă — necunoscut de oameni" (Avva Teognost, Pateric). Şi este un pisc de pe care poţi străpunge pâcla din valea plângerii.

Ajuns pe acest pisc al însingurării, care înseamnă lepădarea de sine şi omorîrea de

sine, călugărul vieţuieşte în Dumnezeu. El ştie, însă, că Dumnezeu este dragoste pentru lume: „Că aşa a iubit Dumnezeu lumea, cât şi pre Fiul său cel unul născut l-a dat pentru ea..." Este dragoste pentru făptură: „Poruncă nouă dau vouă: iubiţi-vă unii pe alţii". Şi pentru aceasta îşi întoarce ochii către lumea din care a fugit, printr'o nemăsurată dragoste pentru fraţii săi. Această întoarcere în lume este năvalnică şi aprinsă, fiindcă şi dragostea călugărului este desăvârşită. In râvna lui, vrea să ajungă măsura dragostei dumnezeeşti. Se cunosc cazuri, când râvna marilor pustnici şi cuvioşi a ajuns să se lupte cu Dumnezeu din pricina iubirii lor de oameni, aşa cum zicea odinioară Moisi lui Dumnezeu: „De le ierţi păcatele, apoi iartă-le; de nu, şterge-mă şi pe mine din cartea în care m'ai scris". Sau ca Apostolul Pavel: „Pentru că aş dori să fiu eu însumi anatema, departe de Hristos, pentru fraţii mei..." Aşa au făcut patru bătrâni, care s'au prins între dânşii să trăiască într'un suflet şi să fie împreună şi în veacul acesta şi tot împreună să se afle şi în ceruri. Au rânduit viaţa lor astfel: Trei dintr'înşii să petreacă în nevoinţă, liniştindu-se în pustie, iar al patrulea să slujească trebuinţei lor. Trecând timp, doi dintr'înşii au murit, iar doi au rămas pe pământ. Din zavistia diavolului, unul din cei rămaşi, mergând el pentru hrană în lume a căzut în păcatul curviei. Şi întorcându-se a văzut un leu. Atunci s'a descoperit celui din pustie această vedenie: Bătrânii care se săvârşiseră se rugau lui Dumnezeu, zicând: „Dă pe fratele căzut, în gura leului, ca să se spele de păcat şi să vie în locul acesta, unde suntem şi noi. Să nu rămâie jos unirea noastră" (Pateric).

De multe ori dragostea pentru om a călugărului se împreună cu multă asprime, cu înfricoşarea şi chiar cu blestemul, pentru scăparea acestui om din mrejele păcatului. Astfel egumenul Sacudion-ului, sfântul Teodor Studitul, înfruntă pe împăratul Constantin al VI-lea, care despărţindu-se de legiuita lui soţie, luase alta, scriind la moartea împăratului aşa: „...prea curvarul împărat, care n'a avut buna socotinţă ca să facă binele, a fost ridicat din această lume, ca să înveţe chiar şi regii să nu strice dumnezeeştile legi şi să nu mai urzească prigoniri necuvioase şi surghinuri, cu toată cinstea unei hlamide împărăteşti". (Laud. funeb. 833).

Totdeauna, însă, această dragoste este fără de margini. Este plină de milă pentru făptură. E slujitoare şi atât de potolită, de smerită şi de blândă, cât după dreptate a fost numită ea „dragostea smerită, dragostea slujitoare; iară de unii „smerenia dragostei". Sau şi mai bine: „Este un pârjol al inimii peste toată făptura, peste oameni, peste animale, păsări, draci şi peste întreaga zidire" — cum zice Sfântul Isaac Sirul.

Omul care săvârşeşte această slujire nu rabdă căderea în păcat a semenului. Nu îngădue vătămarea făpturii. Nu sufere batjocorirea lucrului lui Dumnezeu. Un astfel de om suferă cumplit în dragostea lui, varsă şiroaie de lacrimi, se roagă, se smereşte, vinde sufletul său pentru alţii: pentru vrăjmaşii adevărului, pentru bolnavi, pentru cei ce îi fac rău.

Avva Serapion, cu porecla Sidonie, s'a vândut pe sine unui măscăriciu elin, care avea femeie desfrânată, pentru douăzeci de galbeni. Vreme îndelungată a petrecut în casa măscăriciului, nevoindu-se cu cetirea Scripturilor, gustând puţină apă şi pâine şi slujind cu mare silinţă şi îndemânare stăpânilor săi. Până ce a mântuit dela moarte suflete păgâneşti şi a adus în staulul lui Hristos oile rătăcite. Ci nu l-au îndepărtat pre dânsul nici bătăile, nici umilirile, nici pofta muerii, până ce a covârşit dragostea lui şi a biruit.

Tot pentru dragoste, un pustnic a aflat pe un om îndrăcit, care nu putea să postească. Deci s'a rugat lui Dumnezeu ca să se mute dracul la dânsul, iară omul să se slobozească. Şi aşa s'a făcut. Ingreuiat de

dracul, pustnicul a răbdat cu atât mai vârtos. Până ce Dumnezeu, pentru dragostea lui, a gonit pe dracul dela dânsul.

Până şi păcatele altuia ia asupră-şi slujitorul dragostei. Doi fraţi petreceau la chilii. Cel mai bătrân a zis: „Să petrecem împreună, frate". A răspuns celălalt: „Eu sunt păcătos şi nu pot să petrec împreună cu tine, Avvo". Până ce cel ce se împotrivea a căzut în curvie. Atunci a zis bătrânul: „Eu port jumătate de păcat şi tu cealaltă jumătate: De acum putem fi împreună şi să ne pocăim".

Nemăsurată în cuprins este şi povestirea despre schivnicul, care vedea un frate intrându-i în chilie şi furându-i totul. Fără pic de cârtire sau mustrare, bătrânul lucra şi mai mult, socotind că fratele are grele trebuinţe. A sosit însă vremea morţii sale. Văzând între ucenici şi pe cel ce-l fura l-a chemat aproape şi i-a sărutat mâinile, zicându-i: „Mulţumesc mâinilor acestora, că printr'însele mă duc întru împărăţia ce-, rurilor". Din care cuvinte şi fapte, s'a vindecat fratele de agoniseală streină,

Iată şi un altul, care-şi iubeşte până şi vrăjmaşii, topind scârba lui în dulceaţa dragostei de Dumnezeu. Acela călătorea. Rătăcindu-se, a întrebat pe nişte drumeţi. Şi s'au întâmplat să fie aceştia tâlhari. Răsleţind pe călugăr în pustie, unul dintr'ânşii a vrut să-l jefuiască. Intre dânşii era un şanţ. Tâlharul vrând să treacă şanţul, a năvălit asupra lui, pe nesimţite, un crocodil. Călugărul însă a văzut primejdia şi l-a înştiinţat. Şi s'a minunat tâlharul de dragostea călugărului, pocăindu-se.

Şi atâtea alte pilde se mai găsesc în Patericul, din care am cules pe cele de mai sus, câte să dovedească neodihnita slujire prin dragoste, pe care monahii îmbunătăţiţi o împrăştie peste lume prin fapta, prin smerita lor priveghiere, prin lacrimile şi rugăciunile lor.

Iară vremea şi ţara noastră nici ele nu sunt lipsite de neştiute făclii care se topesc în dragoste şi priveghieri pentru soarta rânduită de Dumnezeu neamului rumânesc şi pentru împreunarea lui cu Hristos Mântuitorul.

Pentru care nu va îngădui Dumnezeu gonacilor călugărismului nostru şi scopiţilor lumii acesteia să fie depărtaţi monahii dela adevărata lor slujire: smerenia dragostei— una dintre marile putinţe de îmbunătăţire şi de creştere duhovnicească a naţiei rumâneşti.

smeritul Stratonic

Locul Mărturisirii Ortodoxe a lui Petru Movilă în ortodoxie

Indicând locul şi lucrarea d-lui Ion Nichifor Crainic în ortodoxie — şi anume: „nu în centrul ortodoxiei, ci la periferie, de unde o politicianizează, fie şi numai verbal" (noi credem că d. Crainic îşi are sălaşul..... dincolo de periferie, de unde spurcă ortodoxia... nu numai verbal)— domnul Radu Dragnea îşi mărturiseşte credinţa că, pentru a sfârşi cu „literaturizarea ieftină", cu „neoromantismul" tuturor nechemaţilor, „trebue plecat dela *Mărturisirea ortodoxă* a lui Petru Movilă". Fiindcă el, Petru Movilă, „a codificat răsăritenilor dreapta-credinţă ameninţată şi din partea confesiunilor apusene şi de ignoranţa rusească din vremea lui de bâjbâială pe întunerec" [1].

Cum se pare că o desbatere serioasă începe în jurul „ortodoxiei", credem foarte necesară o precizare a punctelor de plecare.

Vom mărturisi, dintru început, că a pleca dela Mărturisirea lui Petru Movilă e prea puţin. Şi nici firesc lucru nu e. Să o dovedim.

Mărturisirea Ortodoxă a lui Petru Movilă apare la jumătatea veacului XVII. Dar până atunci, oare, Dreapta credinţă nu strălucise în lume ? Cum: soboarele ecumenice — cu sutele lor de „canoane" — teologia sfinţilor, imnografia bisericească, înflorirea monahismului în grădina dreptei-credinţe, înţelepciunea pustnicilor, pilda vieţii drepţilor, — toate astea pot fi trecute cu vederea când e vorba de „ortodoxie" ? Inainte de codificarea făcută de Movilă apăruseră în biserica răsăritului alte codificări, ale dreptei-credinţe, cum de pildă: *Descoperirea cu deamăruntul a pravoslavnicei credinţe*, a Sfântului Ioan Damaschin. Mărturisirea lui Petru Movilă este ceiace se chiamă o *carte simbolică*. Şi ca orice carte simbolică (precum: Mărturisirea lui Ghenadie Scolariul — cea mai veche mărturisire a Bisericii Răsăritului —, Mărturisirea lui Mitrofan Critopulos, Mărturisirea patriarhului Dositeiu al Ierusalimului) sânt, împreună cu catehismele, un izvor pentru cunoaşterea credinţei ortodoxe. Dar nu un izvor principal.

D-l Radu Dragnea cunoaşte, credem, încercarea romano-catolicilor de a dovedi— invocând în sprijinul lor şi părerea unor teologi răsăriteni, ca *Andrutsos* şi *Balanos* — că Mărturisirea ortodoxă a lui Movilă este, ca fond şi metodă de expunere, copiată după catehismul latin — cel mai răspândit în secolul XVII — al lui Canisius. Şi în această încercare a lor, catolicii se sprijină pe serios material informativ. (v. *La Confession Orthodoxe de Pierre Moghila*, texte latin inédit, publié avec intrcduction et notes critiques par Antoine Malvy et Marcel Viller, în *Orientalia Christiana*, vol. X, 1927). Dacă teza catolicilor are multă aparenţă de adevăr, aceasta se datoreşte, mai ales, conţinutului Mărturisirii lui Movilă. Intr'adevăr, Mărturisirea aceasta — alcătuită de mitropolitul Movilă şi modificată apoi de episcopii lui, tradusă din ruseşte în latineşte, apoi transpusă, de Meletie Sirigul, în greaca timpului şi modificată din nou de sinodul din Iaşi — are următorul conţinut, împărţit în trei părţi:

In partea I *(credinţa)* vorbeşte despre articolele Crezului, despre cele Şapte Taine, despre învierea morţilor;

In partea II *(nădejdea)*, despre rugăciune, despre Rugăciunea Domnească (Tatăl Nostru), despre Fericiri;

In partea III *(dragostea)*, despre virtuţi

1) Radu Dragnea, Ortodoxie şi naţionalism, în ziarul „Buna Vestire", nr. 77 din 28 Mai 1937.

creştineşti, păcat, cele 10 porunci (Decalogul).

Se'nţelege că paternitatea unei cărţi cu un conţinut ca acesta, poate fi, cu oarecare meşteşug, revendicată de oricine.

Dar aceasta însemnează că *Ortodoxia* nu este *numai* Mărturisirea lui Petru Movilă. Mai exact: că ortodoxia este altceva decât un catehism.

Cea mai mare autoritate — autoritate care *leagă* — în Biserica ortodoxă este *Soborul Ecumenic*. Biserica cunoaşte şapte soboare ecumenice. Viaţa a pus, în cursul vremilor, probleme, ce se cereau soluţionate de Biserică. Sub purtarea de grijă a Duhului Sfânt, Părinţii, strânşi în aceste soboare, au luat hotăriri, valabile peste fruntea veacurilor, fiindcă inspirate de Dumnezeu Duhul Sfânt care vede peste veacuri. Hotărîrile acestea alcătuesc sfântul depozit al dreptei-credinţe. Dar în ce chestiuni au hotărît soboarele ecumenice?

Pentru lămurirea necunoscătorilor, sânt nevoit să fac aci menţiune despre o parte din ele.

Hotărîrile celor Şapte Soboare poartă asupra următoarelor chestiuni:

Indeletnicirea clericului cu ocârmuiri publice, atitudinea Bisericii faţă de cei ce se întorc de pe front, despre ostăşie, ocara adusă împăratului, datoriile împăraţilor, intervenţia la împărat, desbinare, conjuraţie;

legăturile creştinului cu Jidovii, prăznuirea cu Jidovii, jertfe la altarul păgânilor, cetirea cărţilor ereticeşti în biserică, intrarea clericului în sinagogi, rugăciunea cu cel afurisit;

căsătorie (între rude, cu văduvă, etc.), adulter, divorţ, avort, celibat, onanie, prostituţie, baie împreună cu femei, poligamie, stricarea fecioarelor, sodomie, scopire, menstruaţie, părăsirea pruncilor, podoabele trupului;

eretici, schismatici, Crez, Antimis, Artose, Sf. Cruce, Icoane, Proscomidie, Agneţ, Sf. Liturghie, Paşti, Săptămâna Luminată, Parastase, Păresimi, Şapte Taine, botezul bolnavilor, botezul celor morţi, botezul ereticilor, neschimbarea sărbătorilor, timpul în care a înviat Hristos, sfinte vase, vestminte, morminte, canonul cărţilor sfinte;

omucidere, sinucidere, violenţă, bătae, prădare, răpirea fecioarelor, săraci, averi, camătă, furt, simonie, martori în procese, lucruri găsite, neguţătorie, slugi, jurământ, sperjur;

monahism, rudenie, griji lumeşti, îndrăciţi, lepădarea credinţei în persecuţii, martiri, mucenici;

cântarea în biserică, defăimarea Bisericii, duhovnicii, părăsirea eparhiei, judecarea episcopului, părăsirea preoţiei, îmbrăcămintea clerului, tunderea părului (la femei), nepostire, sărbători, zugrăvire, pârgă adusă la biserică, ofrande, nerămânerea în biserică până la sfârşitul slujbei, doxologie, farmece şi vrăji.

La toate acestea, adăogaţi acum, înţelepciunea Părinţilor răsăriteni, ai pustiei, strânsă în *Filocalii*, în *Paterice*, în *Lavsaicoane*, în *Limonarii* şi în sute de *„alcătuiri"*, — care înţelepciune priveşte doară viaţa noastră *în trup*. Adăogaţi, apoi, *slujbele Bisericii, imnografia Părinţilor*, în care ne sânt indicate chiar linii de conduită faţă de unele neamuri; în cari aflăm soluţii la probleme teologice foarte complicate, — şi veţi vedea atunci că **Ortodoxia** e cu mult mai mult decât Mărturisirea ortodoxă a lui Petru Movilă.

Ortodoxia este — cum fericit a spus-o Profesorul nostru Nae Ionescu — *„învăţătura lui Hristos rodită în noi"*, este *„Evanghelia trăită şi crescută normal în comunitatea de iubire a Bisericii"* (v. Predania nr. 2).

Pentru aceea, nu trebue plecat de la Mărturisirea lui Movilă; fiindcă într'o discuţie ca cea începută numai cu Mărturisirea aceasta nu se poate ajunge la nimic. Recunoaştem că lucrul nu e uşor. Pentru a vorbi, în cunoştinţă de cauză, despre ortodoxie, este nevoe de mulţi — de foarte mulţi — ani cheltuiţi în cercetarea hotărârilor soboarelor; a scrierilor Sfinţilor cari au lu-

minat în pustiile Răsăritului ; a tuturor cărţilor de slujbă ale Bisericii drept slăvitoare. Şi mai trebue ceva : ca toate aceste osteneli să fie făcute cu smerită cugetare...

Tocmai de aceea—şi aici d-l Radu Dragnea are dreptate — ne lovim de atâţia lotri al vieţii duhului cari, pentru că au cetit o carte *despre* ortodoxia lui Dostoiewsky, se cred îndreptăţiţi să vorbească — spurcând — în numele Pravoslaviei.

G. Racoveanu

Tot despre muzica bizantină

Părintele Niculae M. Popescu, Membru al Academiei Române, ne roagă să publicăm în Predania *răspunsul de mai jos, în legătură cu articolul Părintelui I. D. Petrescu :* Ce este muzica bizantină *(Predania, nr. 5). Ne mai roagă să arătăm acest răspuns, înainte de tipărire, Părintelui I. D. Petrescu, ca — într'un eventual caz de cuvânt al sfinţiei-sale — cetitorii* Predaniei *să aibă în acelaşi număr şi una supt alta, amândouă părerile. Am făcut întocmai. In cele ce urmează, cetitorii au cele două păreri.*

n. r.

Lămuriri

In articolul Pr<eotului> I. D Petrescu, *Ce este muzica bizantină,* publicat în *Predania* dela 15 Aprilie 1937, se află şi următorul alineat :

„Această muzică noi o urmărim, şi pe cât documentele veacurilor următoare (X—XIV) ne îngăduie, căutăm să o dăm la iveală şi să înlăturăm echivocul că actuala muzică bisericească ar fi vechea muzică, ce a răsunat odinioară sub bolţile minunate ale bisericilor orientului şi sudului nostru ortodox. Căci există un echivoc, în deosebi în capul unora, care îşi închipuie că cunosc muzica bisericească, în temeiurile ei, pot da verdicte şi se pot improviza în critici muzicali. Aceasta s'a întâmplat, acum câtăva vreme, unui academician, care afirma sentenţios : *„După o rătăcire cam lungă, muzica noastră corală bisericească se întoarce astăzi la psaltichia temeinică şi curată a lui Macarie Psaltul".*

Intoarcerea există numai în imaginaţia academicianului. Echivocul dă întotdeauna naştere la confuzii, foarte regretabile atunci când oamenii nu sânt destul de pregătiţi, nici destul de isteţi pentru înlăturarea şi discreditarea lor".

Mi-am îngăduit să reproduc întreg acest alineat pentru ca cetitorul să poată urmări mai uşor lămuririle ce mă simţ dator să le dau, întru cât „academicianul" nenumit, de la care se citează pasagiul reprodus în cursive, sânt eu.

1. Eu n'am scris nicăeri că „actuala muzică bisericească ar fi vechea muzică" bizantină. In articolul meu Macarie Psaltul (v. revista Biserica Ortodoxă Română, 54 (1936), pp. 544—572 şi Extrasul), din care părintele I. D. Petrescu reproduce pasagiul citat, nu se găseşte nici cuvântul „bizantin", nici expresia „muzică bizantină", nici propoziţia că „muzica actuală bisericească ar fi vechea muzică" bizantină, şi nici din context nu iese că prin muzica actuală bisericească eu aş înţelege muzica bizantină. In acel articol eu am căutat să arăt că Macarie Psaltul (+1836) „a răspândit în biserica română cântarea bisericească îmbră-

cată în haina nouă" a reformei din anul 1814 (p. 547, cf. p. 5) şi că meritul lui este mare întru cât „a păstrat tonul cuvântului şi al frazei româneşti şi nu s'a depărtat de melodia bisericească" (p. 548, cf. p. 6). Dar nicăeri n'am scris că Macarie a reprodus muzica veche bizantină şi nici că psaltichia lui ar fi identică cu muzica bizantină. Nici nu puteam să scriu aceasta, întru cât încă din anul 1908 arătasem că Macarie şi-a întocmit cântările după Petru Lambadarie Peloponesianul (1730—1777), transpus şi complectat de reformatorii din anul 1814 (cf. Viaţa şi activitatea dascălului de cântări Macarie Ieromonahul, pp. 11,49,52). Şi astfel fiind, îmi îngădui să constat că părintele I. D. Petrescu mă învinueşte înzadar de „echivocul că actuala muzică bisericească ar fi vechea muzică" bizantină.

2. Adevărat este că am scris: „După o rătăcire cam lungă, muzica noastră corală bisericească se întoarce astăzi la psaltichia temeinică şi curată a lui Macarie Psaltul". (p. 552, cf. p. 11).

Dar după aceste cuvinte, părintele I. D. Petrescu adaogă: „Intoarcerea există numai în imaginaţia academicianului". Cer să fiu iertat dacă spun tare că acest adaos al frăţiei sale este o scăpare de condeiu. Căci altminteri un condeiu îngrijit n'ar fi putut să scrie că întoarcerea muzicii noastre corale bisericeşti la psaltichia lui Macarie există numai în imaginaţia mea. Doar frăţia sa ştie bine că acum 37 ani (exact în luna Martie 1900) s'a pus temelia acestei întoarceri. Mi se pare, dacă nu mă înşel, că a fost chiar printre coriştii cu care, la data de sus, D. G. Kiriac a executat la Internatul Teologic din Bucureşti audiţia sa muzicală, care în întregime era sprijinită pe psaltichia lui Macarie. Programul se începea cu *Troparul glasului al 3-lea* după Macarie şi se încheia cu *Ingerul a strigat* tot după Macarie. Şi n'a cântat frăţia sa în societatea Carmen de atâtea ori acest vestit Ingerul a strigat armonizat de Kiriac după Macarie? N'a ascultat frăţia sa — nu ştiu dacă n'a şi cântat — *Nu pricep Curată*, în armonizarea lui G. Cucu? Şi nu cunoaşte frăţia sa *Răspunsurile Mari*, *La râul Vavilonului*, *Heruvicul* pe glas 8, *Tatăl nostru* şi atâtea melodii psaltice de ale lui Macarie sau de ale ucenicilor şi urmaşilor lui armonizate de Kiriac, Cucu, Chirescu şi alţii? Iar dacă cumva unele din aceste cântări nu sânt cunoscute publicului mai larg, apoi „Ingerul a strigat armonizat pentru cor de 4 voci mixte de D. G. Kiriac, pe cât s'a putut mai apropiat de melodia ieromonahului Macarie" se găseşte la îndemâna tuturor în răspândita *Carte de Muzică bisericească* întocmită de Nifon N. Ploeşteanu (Bucureşti 1902), pp. 373—389. Deci nu în imaginaţia mea există această întoarcere a muzicii noastre corale bisericeşti la psaltichia lui Macarie, ci ea are fiinţă de adevăr în cărţi tipărite şi în repertorii corale. Şi astfel fiind, îmi îngădui să constat că şi în această privinţă părintele I. D. Petrescu mă învinueşte în zadar.

Am crezut că este în interesul adevărului să dau cetitorilor aceste lămuriri.

Preotul Niculae M. Popescu

Echivoc, prezumţie, diletantism

Preotul Niculae M. Popescu vrea să dea lămuriri. E dreptul sfinţiei sale să le dea şi e bine că le dă. Sfinţia sa vrea să spună că muzica ieromonahului Macarie... nu este muzica veche. Acelaş lucru îl spun şi eu, de câtăva vreme, cu oarecari documentări. N'am calificat niciodată muzica bisericească a ieromonahului Macarie de bizantină sau nebizantină. Cunosc puţintel evoluţia muzicii religioase a orientului ortodox şi aşa nu-mi îngădui să fac afirmaţii cari nu ar defini nimic şi n'ar spune cine ştie ce lucru neştiut.

1. Că echivocul există în capul unora, că neştiinţa multora merge prea departe, câte odată, că răutatea altora, dublată de o nejustificată suficienţă, iarăş există, nu se poate tăgădui. Căci cum s'ar explica atunci improvizarea unora în critici şi apariţia altora, ex machina, în censori ai activităţii literare, artistice, ştiinţifice, etc.? Şi echivocul există, în acest domeniu, în genere şi nu în specie. De aceea academicianul nostru greşeşte când afirmă, în lămuririle sale, că îl învinuiesc în zadar de „echivocul, că actuala muzică bisericească ar fi vechea muzică" şi adaogă dela sine — spre verificarea simţului istoric— bizantină. Aşa că, eu nu m'am gândit chiar numai la sine ci şi la mulţi alţii pentru cari muzica actuală bisericească este şi bizantină, şi strămoşească, şi naţională, şi *curată şi temeinică.* Lămuririle pe care le dă, ni-l înfăţişează pe părintele academician ca foarte diletant în această materie. Căci dacă Macarie şi-a întocmit cântările după Petru Lampadarie Peloponesianul (1730—1777), „foarte isteţ şi iscusit, atât în ceale bisericeşti precum şi în ceale persieneşti".(Macarie, Irmologhionul, pag, VIII), poate fi psaltichia lui, curată şi temeinică ? Ori în articolul meu *Manuscrise psaltice greceşti din veacul al XVIII,* publicat în revista „Biserica Ortodoxă Română" (1934, No. 3 şi 4, pp. 180-188), am arătat cumplita decadenţă a muzicii bisericeşti, cu însăşi textele muzicale şi titlurile acestor texte, cari dezvăluau o influenţă categorică a artei orientale bisericeşti sau profane şi o abatere gravă dela predania dascălilor bisericii orientului. Acolo găseşti Heruvice şi Chinonice „asmatourghithenta" sau întrebuinţări de moduri orientale şi nenumărate feluri de a cânta şi a imita, precum : moustaari, segkiah, mpestenigkiar, atzem asîron, atzem kiourdi, fraggikon, latrinon, politikon, dysikon, organikon, syrigx, miskali....

* * *

Metoda cea bună, istorică, i-a lipsit deci părintelui academician; iar în ceea ce priveşte documentarea ştiinţifică muzicală, ea nu există. In adevăr, cum poate vorbi cineva de izvoare curate fără să se gândească la muzica bizantină documentară ?! *Cum poate vorbi cineva de izvoare curate în veacul XVIII,* în plină epocă decadentă, şi cum poate afirma că psaltichia lui Macarie este „curată şi temeinică", când ea este tradusă după Petru Lampadarie (†1777) ? Ori părintele N. M. P. vrea să introducă... noui metode de investigaţie ştiinţifică, vorbind, în specie, de izvoare „curate şi temeinice", *fără să pomenească de isvoare bizantine.* (De ce, mă rog, în întreg studiul său „nu se găseşte nici cuvântul *bizantin,* nici expresia *muzică bizantină ?* Sau, dacă „nu se găseşte", cum poate sfinţia sa vorbi, fără teamă, de muzică *curată şi temeinică,* în veacul XVIII ? Cum ?). Nu ştiu dacă este o scăpare de condeiu sau altceva... pentru că o logică strânsă nu lasă condeiul să scape. Aci diletantismul şi voinţa ieftină de a se improviza în muzicant nu prinde. Fiindcă noi vorbim pe documente. Cât despre meritele lui Macarie, de traducător şi psalt distins, noi nu le tăgăduim.

2. Se pare, după cum începe : „Adevărat este că am scris : după o rătăcire cam lungă..." că părintele academician recunoaşte a fi în eroare, făcând această afirmaţie. Işi dă seama, probabil că a califica psaltichia lui Macarie de „curată şi temeinică", când el nu făcuse altceva decât păstrase „melodia bisericească" a unui psalt grec aproape contimporan, este o mare eroare istorică. Dar ceea ce-l supără, în deosebi, este adaosul meu : „Intoarcerea există numai în imaginaţia academicianului", pe care adaos îl socoteşte „o scăpare de condeiu" din parte-mi.

Aci este nevoie de o întreită lămurire.

a) Ţin să se ştie că am fost destul de blând în calificarea mea. Neştiinţa, prezumţia şi viclenia evidentă, poate că mi-ar fi dat dreptul să fiu mai aspru.

Este dureros, că părintele academician

nu vrea să știe — presupun — ce este și ce înseamnă o *întoarcere*; în literatură, în artă și în gândire. O *întoarcere* este condiționată de elementele, pe care se bazează; elemente cari pot s'o activeze, să-i dea un sens și s'o susțină. Aceasta presupune că elementele generatoare trebue să fie nu numai curate, dar și dinamice. Renașterea a fost o prețuire, la justă valoare, a izvoarelor pure antice, atât în ce privește literile, știința și filosofia, cât și în ce privește artele frumoase.

Aceste izvoare le-a frământat în tipare noui, cu toată vigoarea, impusă de setea de înnoire și de prefacere. Ea nu este copiere, nici vulgară adaptare, ci este frământare, a unor elemente de înaltă tensiune cerebrală, pe cari creștinește le-am numi divine. De aceea Renașterea a însemnat o etapă în istoria civilizației.

b) Părintele academician amintește că s,a pus temelia „întoarcerii" acum 37 de ani, când D. G. Kiriac ne-a dat, la Internatul teologic, o audiție muzicală sprijinită pe psaltichia lui Macarie. Ori, noi știm, știe și sfinția sa — ce a fost această demonstrație de psaltichie armonizată. Venise de la Paris. Trebuia să prezinte ceva, care să dovedească munca și știința sa. Acolo, sub conducerea profesorului Vincent d'Indy, dela Schola Cantorum, lucrase o liturghie psaltică. (Trebue știut că Vincent d'Indy era un adânc cunoscător al stilurilor muzicale). De atunci D. G. Kiriac n'a mai scris astfel de muzică. Activitatea sa, după ocuparea catedrei de teorie și solfegiu la Conservator, a mers în altă direcție și în deosebi a folklorului rumânesc, care-i oferea mai multe satisfacții. Iar asociațiamuzicală întemeiată de el purta numele: Societatea corală română „Carmen". D. G. Kiriac nici odată n'a crezut într'o „întoarcere" a muzicii corale bisericești la psaltichia lui Macarie, și nici nu i-a trecut prin gând, că s'a pus „temelia unei întoarceri" în sensul visat de academicianul nostru. Din potrivă, el a cântat, în biserică și în concerte, compoziții foarte îndepărtate de stilul bisericesc în genere și al nostru în specie, cum a fost de pildă: *Noël* de *Adam*—izgonit din biserica romano-catolică — și *Tatăl nostru de Niedermeyer*, la fel îndepărtat, întru cât stilul — operă nu mai este îngăduit în numita biserică.

Incercarea lui D. G. Kiriac de a da o liturghie pentru copii și popor (1926), bazată — cum singur mărturisește în prefață — pe elemente populare și pe inspirație proprie, depărtată de stilul psaltic, din care totuș a păstrat *Micile răspunsuri dela ectenii*, chenonicul *Cu noi este Dumnezeu*, *Prohodul și Hristos a înviat* — este, iarăș, o dovadă sigură că maiestrul nu se gândeà, nici cum, la ceea ce i pune'n seamă academicianul, căci altfel ar fi urmărit încercarea dela 1900. Părintele academician însuș nu credea și nici acum nu crede — sînt convins — în „întoarcerea" visată, întru cât *ani de-a-rândul a cântat, ca preot mirean, în biserica Boteanu liturghia pentru copii și popor, amintită.* Iar faptul că o prefera muzicii psaltice, dovedea puțina prețuire a muzicii pentru care acum îl apucă o subită și înfocată dragoste. Cine vrea să aibă știri mai ample, asupra acestei chestiuni, să vadă articolele mele din Predania și în deosebi „Cântarea corală în biserica noastră românească" (nr. 1 și 2), cum și micul meu studiu „Transcrierea muzicii psaltice în biserica noastră românească", publicat în Biserica Ortodoxă Română, (1937 nr. 1 și 2, pp. 22—29). Mulți am stat în jurul maiestrului Kiriac și am cântat sub direcția lui, dar până acum n'am aflat că el a pus bazele unei „întoarceri la psaltichie". Știm, însă, că el a dorit să arate că psaltichia poate fi bine *armonizată.*

Maiestrul Kiriac rămâne în galeria muzicanților noștri pentru alte merite și alte înfăptuiri. Dacă ar fi vorba de asta, atunci amintirea lui ar fi în adevăr prea umbrită, după cum iarăș foarte umbrit și mic ar fi maiestrul Kiriac, dacă l-ai judeca după „Cavaleria Rusticana", pe care a dirijat-o când-

va la Teatrul Naţional; şi alte mici manifestări. Contururile largi sînt cele ce dau oamenilor distinşi amploare, şi-i înseamnă în cartea de aur a creaţiilor şi înfăptuirilor sigure şi serioase. Cât despre elevul său Cucu — atât de hulit în viaţă de ipocriţii muzicii şi ai prieteniei — mi-am spus cuvântul meu: „Plin de talent, de ştiinţă corală bisericească şi cunoscător al muzicii psaltice, ne-a dat o seamă de lucrări, de necontestată valoare, al căror stil, când nu se identifică cu stilul bisericesc, se inspiră din el". (Predania, nr. 1 p. 6).

c) Dar academicianul nostru mai face încă o eroare, când afirmă că faptul tipăririi întâiei „Ingerul a strigat, armonizat pentru cor de 4 voci mixte de D. G. Kiriac, pe cât s'a putut mai apropiat de melodia ieromonahului Macarie", în *Cartea de muzică bisericească* întocmită de Nifon N. Ploeşteanu; (Bucureşti, 1902) este o dovadă de „întoarcere a muzicii noastre corale bisericeşti la psaltichia lui Macarie". Ori, ce este această carte de muzică bisericească? Este un fel de antologhie, în care găseşti de toate, ca toată lumea să fie mulţumită —; tot felul de compoziţii şi inspiraţii, care n'au nimic de a face cu o şcoală nouă, ce ar fi însemnat o direcţie nouă, întemeiată pe o ideie precisă şi pe o cunoaştere sigură a ceea ce se vrea. Părintele Nifon era un soiu de eclectic, care râvnea frumosul în arta liturgică şi căuta să-l realizeze cu tot ceea ce-i cădea la îndemână, se potrivea gustului său, şi-l încânta. Pentru el, la fel erau: Cartu, Flechtenmacher, Gh. Ionescu, Mugur, I. Bunescu, Podoleanu, Gh. Ştefănescu, Al. Filoreanu şi Kiriac, pe cari de altfel i-a grupat în cartea sa. Şi fapt eloquent, pentru demonstrarea acestei susţineri: după „Ingerul a strigat" de Flechtenmacher, stil — operă, (pp. 340—344), pune „Ingerul a strigat" de D. G. Kiriac, stil psaltic, (pp. 373—389), apoi Imn funebru „Ultima-mi dorinţă" pentru 4 voci mixte, muzica de G. Mugur, poezia de M. Eminescu. (pp. 390—393). Din acest punct de vedere, nu este nici o deosebire între diletantismul lui Nifon N. Ploeşteanu şi al părintelui academician care cu aceiaş dezinvoltură cântă *Noël*-ul lui Adam (Veniţi creştini, solemna oră sună!...), *Bine eşti cuvântat Doamne, învaţă-mă...* sau *Stabat Mater*, de Pergolese. Faptul că într'o colecţie de cântări, cum ar fi: *Rânduiala Cununiei*, muzica prelucrată şi aranjată pentru piano de Gavriilu Muzicescu, Bucureşti 1871, găseşti troparele cununiei, (pp. 24—32) pe melodia psaltică cunoscută armonizată, nu înseamnă, nicicum, că autorul a gândit o *întoarcere* la psaltichia lui Macarie sau a vr'unuia din urmaşii lui.

Iar în aceiaş carte de muzică bisericească a lui Nifon, găsim, în partea II, *cântări bisericeşti corale pe note liniare pentru 3 voci:* Începutul liturghiei (Ectenia cea mare, Binecuvintează suflete al meu, şi Unule născut) pe glas 8, (pp. 241—250); Răspunsurile mari şi Axionul: Vrednică eşti cu adevărat, pe glas 5, (pp. 276—287); Tatăl nostru, glas 5, Unul Sfânt, glas 8, (pp. 294—298) toate armonizate de Gh. Ionescu; Serviciul Acatistului la denia din Vinerea 5-a a Postului Paştilor, glas 8, (pp. 316-324), şi în Joia cea mare, la priveghiere, glas 8, (pp. 324—331) de I. Bunescu. Apoi Prohodul din Vinerea cea mare de Al. Flechtenmacher, (pp. 331—334), melodia cunoscută psaltică.

Asta nu înseamnă, nici decum, dovadă a „întoarcerii muzicii noastre corale bisericeşti la psaltichia lui Macarie" *sau a altuia.*

Şi nici Gh. Ionescu pare că nu s'a gândit la aşa ceva, deşi a avut şi el ideia de a armoniza melodii bisericeşti, cu mult mai înainte.

Diletantismul şi neînţelegerea, pe de o parte, lipsa inspiraţiei şi a spiritului creator, pe de alta, face pe unii să creadă că staticismul artei bisericeşti, exploatat — n'aşi putea zice, cu talent, nici cu artă — înseamnă creerea unei şcoli noui.

Deci, din nou afirm că „întoarcerea muzicii noastre corale bisericeşti la psaltichia temeinică şi curată a lui Macarie este nu-

mai în imaginaţia academicianului nostru".

Eu nu învinuiesc, nici nu bârfesc ; ci scriu în interesul adevărului. Precum se vede, acest scris supără pe unii. Nu e vina mea.

Părintele Niculae M. Popescu este stăpânit de o ideie fixă : îşi închipuie că muzica din ţara românească este monopolul unei societăţi corale, al cărei moştenitor este. Sfinţia sa a fost foarte afectat de afirmaţia mea din „*Predania*" (nr. 5, p. 4) : „*Muzica de care ne ocupăm (muzica bizantină documentară) reprezintă ceo mai autentică şi sigură tradiţie liturgică în biserica noastră ortodoxă. In acest scop, noi am creiat o şcoală de înnoire, de înviorare a artei muzicale-liturgice ortodoxe, având de bază tradiţia documentară milenară. Fondul şcolii noastre este adevărata muzică bizantină, iar vestmântul acestui fond ne-am propus să-l facem cât mai strălucitor, cât mai tehnic*".

Socotesc că aceasta este cu totul altceva de cât ceea ce reclamă academicianul nostru în lămuririle sale, pe care le crede că sînt „în interesul adevărului". Noi urmărim ideea conducătoare, cu metodă şi perseverenţă, pentru că credem în ea. Şi sînt *fapte cunoscute*, care ne dau destulă satisfacţie.

Ca încheiere, să-mi îngăduie părintele Niculae M. Popescu să-i amintesc ceea ce-mi scria sfinţia sa, la 7 Ianuarie 1931, pe când eram la Paris. (Scrisoarea o am şi citez din ea). Vorbind de bucuria sfinţiei sale, pentru faptul descifrării psaltichiei din al XIII veac, spunea : „Mare descoperire şi mare cinste şi folos. Cinste, că acest progres ştiinţific se face de un preot român. Folos că mai curând, sau mai târziu, ne vom duce *să bem apă din izvor şi nu din Dâmboviţă turbure*. Ce-ţi pasă, că strădania ta nu va fi pricepută şi îmbrăţişată imediat. Adevărul e adevăr, trăieşte peste vremi şi peste oameni, şi, odată, tot birueşte el".

Gândesc, că părintele Niculae se crede pe el, cel de atunci. Nu pe el, cel de azi. Ceea ce scria atunci e mai logic şi în spirit mai.... istoric de cât ceea ce însăilează acum, în „lămuririle" sale.

Pr. I. D. Petrescu

Obscurantism şi... agresivitate

Ingăduiţi-mi, prea cinstiţi dascăli de teologie, să stăm puţin de vorbă. Până la capăt, sper că ne vom învoi că ceiace v'a ieşit din gură sau din condeiu este, oarecum, cam grav. Şi anume, că noi, aceştia dela „Predania", am fi nişte... obscurantişti. Cei dintâi şi cei mai mari obscurantişti. Şi, fireşte, tot atât de incorigibili, pe cât de ireductibili.

Iată, smereniile voastre aveţi dreptate: noi suntem şi vrem să fim şi să rămânem nişte zeloşi obscurantişti; în înţelesul că nu ne putem, nicicum, permite aventuri prin pronaosul, naosul şi prestolul teologiei ortodoxe şi încă în aşa măsură, încât să fim ispitiţi să credem, precum frăţiile voastre se pare că îndrăsniţi s'o faceţi, că sfântul Iacov, fratele Domnului, sfântul Vasilie cel Mare, sfântul Grigorie Teologul şi sfântul Grigorie Dialogul, sunt nişte ierarhi perimaţi şi, de bună seamă, nişte „teologi" obscurantişti.

Ci, dimpotrivă, ne încăpăţânam să credem că sfintele Predanii, coborîte, prin duhul lor cel prea sfânt, în slova sfintelor şi dumnezeeştilor noastre Liturghii şi cărţi de slujbă, sunt şi nu pot să nu fie, pentru niciun drept credincios, descoperiri ale sfintei, dumnezeeştei şi mântuitoarei Treimi.

„Inapoi la molitfelnic", aşa dar, nu este strigătul izolat al unui „original", sau al unui „snob", — ci este expresia unei dorinţi de trăire cât mai intensă şi integrală în duhul autentic al Bisericii celei adevărate, — „una sfântă sobornicească şi apostolească".

Că şi noi ne poticnim, prea adeseori, în urcuşul nostru, pe scara de lumină a lui Iacov pe care, desigur, n'aţi uitat că urcau şi coborau îngerii lui Dumnezeu, aceasta este cu totul altceva.

Că împlinim, cât neputinţa noastră de oameni ne îngăduie să împlinim, că harul *din noi*, nu răsbeşte *în noi*, în măsura bunătăţii lui Dumnezeu şi a râvnei noastre, aşa e, precum spuneţi. „Cred Doamne şi mărturisesc, că Tu eşti cu adevărat fiul lui Dumnezeu, celui viu care ai venit în lume să mântueşti pre cei păcătoşi, între cari *cel dintâi sunt* **eu**". Dar dela această smerită mărturisire de neputinţă şi păcătuire care este a făpturii — până la făgăduirea puterii înseşi, a harului dumnezeesc, este, şi nu ne fie nouă spre asuprire din partea fraţilor care se găsesc sub aceiaşi povară, acelaşi drum larg şi destul de comod, ca să nu fie primejdios şi care a fost osândit cumplit de atâtea veacuri de creştinătatea binecinstitoare, pe care au mers, cu elanul celei mai militante iresponsabilităţi, viclenii şi nepurtătorii de Dumnezeu începători ai tuturor ereziilor şi smintelilor.

Iată, ne-a fost dăruită nouă nevrednicilor, din tainica şi cea mai pre sus de gând descoperire, Biserica Slavei în care noi, cei stricaţi de multe păcate, putem odihni pe pământ ca în cer.

Şi în acest cer pământean, coborît în veacul păcătuirilor noastre, ca un har, ca o nădejde, ca o binecuvântare, Mântuitorul însuşi, sălăşlueşte între noi, pe Sfântul Prestol, şi îngerii lui Dumnezeu ne împresoară, când noi slujim cu frică şi cu cutremur, sfânta Liturghie.

„Plinitu-s'a şi s'a săvârşit, cât este după a noastră putere, Hristoase Dumnezeul nostru, Taina orânduielii Tale", spune sfântul Vasilie cel Mare, în a lui dumnezeiască Liturghie.

„Din cer ai luat Darul cel dumnezeesc şi prin buzele tale pre toţi îi înveţi a se închina unui Dumnezeu în Treime, Ioane Gură-de-Aur, prea fericitule cuvioase", ne grăeşte condacul dela praznicul sfântului Ioan Gură-de-Aur.

Şi la fel este cu toată orânduiala închinării dreptslăvitoare, cuprinsă în molitfelnic, şi în toate celelalte sfinte cărţi de slujbă.

Să fie, deci, pentru noi dovedire de „obscurantism" cuviincioasa noastră păzire a ceiace ne-au lăsat sfinţii noştri Apostoli, Ierarhi şi Dascăli ?

Sau greimea necuviosiei şi a atâtor sminteli, pornite din slava cea deşartă a ceiace se numeşte, pe nedrept, „cultură", a încovoiat prea mult, spre pământ şi spre veac, mintea şi aşa stricată a neamului omenesc, încât ea, cu anevoie îşi mai poate lămuri dumnezeescul dar, de cele veliarice amăgiri.

Să nu fie! Că nu cercetarea de zi şi de noapte a „neotomismului", ne va isbăvi pe noi de iad şi nici neslujirea Dumnezeului şi Mântuitorului nostru ne va putea fi răspuns bun la înfricoşata întrebare !

Ci numai statornica noastră „încunjurare cu sfinţii îngeri", prin sfintele şi sfinţitoarele noastre închinări şi smeriri, ne va putea scădea măsura puţinătăţii şi ticăloşia făpturii noastre.

Iar acum, un cuvânt de nădejde : ferice de Biserica în care vor spori „obscurantiştii", adică slujitorii sfinţiţi prin „purtarea de Dumnezeu", în ei şi în lume.

Dar mai aflaţi, că „predanisiţii", şi „predanisitorii" sunt şi *agresivi*. Adică, nişte oameni, cari... nu se uită la om. Dar la ce fel de „om" ? La om care nu este „binecinstitor".

La om care „nu iubeşte bunăcuviinţa casei Domnului". La om „îndrăcit", care „umblă gol prin morminte".

Agresivi, deci, faţă de „diavolul şi de îngerii lui", Doar preotul scuipă pe satan, în slujba *lepădărilor*, şi-l alungă, prin suflarea sfinţeniei lui.

Cine crede că poate isgoni duhul satanei *altfel*, decât prin „agresiune", sau *înşeală*, sau se *înşeală*.

—„Dar voi nu sunteţi sfinţi" ! —Da ! Dar orice sfinţenie începe cu conştiinţa păcătoşeniei. A ta ! Şi a altora ! Atunci ? In veac trebue să fie luptă, din ziua în care Dumnezeu ne-a poruncit : „Indrăsniţi" ! ". Indrăsniţi împotriva voastră ! Indrăsniţi împotriva lumii ! Adică : îndrăsniţi împotriva vicleanului şi necuratului duh", care cearcă să se încuibeze în inima tuturor ! Deci, fraţilor, oricine ne acuză, fie de agresivitate, fie de „obscurantism" este, fără chiar să fi putut prinde de veste, în slujba „diavolului" care, dintru început, este *„tată al minciunii"*.

Că numai diavolul este într'adevăr „obscurantist", pentrucă este „părinte al întunericului şi al minciunii" şi numai el este marele „agresor", pentrucă încă dela început a rănit făptura lui Dumnezeu.

Ci noi luptăm împotriva întunerecului, uneltirilor şi uneltelor lui.

Dacă această luptă este socotită „obscurantism" şi „agresivitate", atunci: trăiască obscurantismul şi agresivitatea !

Pr. Gr. Cr.

Mestecarea Tainelor. Părintele *I. Popescu-Mălăeşti*, Decanul Facultăţii de Teologie din Bucureşti, nu s'a vindecat de păcatul... cugetării. Cugetă, pe capete. Cugetă şi scrie. Scrie şi dă în tipar. Porunca pe care crede că o are dela *Isaia* proorocul, o ţine: *nu vrea să tacă.* (Pentru Sion). Deaceia, s'a aşezat pe lucru. In revista de teologie pe care o conduce, publică, de câteva luni de zile, un mare „studiu" asupra *Bisericii Ortodoxe în Romînia Mare.* Studiul, întreg, ar trebui reprodus: e un monument de neputinţă intelectuală, de lipsă de informaţie, de orgoliu nejustificat, de insultă la adresa tuturor clericilor şi mirenilor cu oarecare rost în trebile bisericeşti. (Şi, ciudat: acest părinte Popescu-Mălăeşti se văicăreşte, pe tot locul, că e „insultat" pentru că spune *adevărul !)* Din studiul acesta dăm, aci, doar un fragment. E prea grav ce închide acest fragment, ca să nu atragem asupra lui atenţia.

Vorbind de *mijloacele* de care se slujeşte Biserica „pentru îndeplinirea misiunii Ei", Pr. I. Popescu-Mălăeşti scrie, fără teamă de păcat, aşa:

„*Slujbele religioase în deosebi — fie la sf. taine, ca: botez, cununie,* **înmormântare**, *fie la săvârşirea ierurgiilor, ca: sfinţenia (!) apei,* **maslu**, *etc. erau prilej prielnic de sfat, mângâiere, îndrumare sau întărire pe căile vieţii creştine*". (v. „Dumineca Ortodoxă", an. XIX, nr. 31—32.

Prinurmare: *înmormântarea* este una din sfintele Taine!

Dar Decanul Facultăţii de Teologie ştie — îşi aduce aminte de la examenele la care a asistat — de „cele Şapte Taine". Şi atunci, făcând socoteala şi dând de *opt*, trece una din ele la *ierurgii.* Trece *Maslul*....

Multă lume nu şi-a putut crede ochilor când a văzut dezastrul cu *stridia*, pe cel cu *Voltaire*, *Luther* şi *Renaşterea.* Părintele Popescu-Mălăeşti, iată, vine s'o ajute: scrie ca s'o facă să creadă şi să nu se mai îndoiască....

Stridia, Voltaire, Luther, Renaşterea, sfânta Taină a Inmormântării, Maslul ierurgie, — şi celelalte pe care le vom mai vădi, dacă va mai scrie părintele Mălăeşti!

Când fu chestia cu *stridia*, preotul Popescu-Mălăeşti, îndemnat de cel viclean, încercă, o... explicaţie; cu un „culegător". Şi n'avu noroc: fu prins asupra faptului. La Voltaire, s'a lăsat păgubaş. (Poate că şi *culegătorul* îl va fi ameninţat). La aceasta, de ultimă oară, ce va face? Că, ştiţi: studiul a apărut, zilele acestea în broşură. Şi cu ma fost în revistă, *aşa e şi în broşură.* (*v. Popescu-Mălăeşti*, preot şi profesor la Facultatea de Teologie din Bucureşti, *Biserica Ortodoxă în Romînia Mare, mijloacele de care se slujeşte pentru îndeplinirea misiunii Ei, alaltăeri, eri, astăzi*, tip. „Activitatea Gralică", Bucureşti 1937, 116 pagini, 20 lei).

Nu ştiu ce va mai „explica" nefericitul Decan. Dar — aşa rău, cum sânt — eu i-aş da un sfat: să schimbe „culegătorul". Fiindcă... s'a tâmpit, peste fire.

Iară dacă asta nu se poate,— dacă nici o schimbare nu mai e cu putinţă, atunci... să nu mai scrie, în veac.

Că păcatul cu neţinerea poruncii, de sfinţia sa primită prin Isaia proorocul, se poate dezlega...

(Să se ducă la duhovnic).

G. Racoveanu

Cumplita mânie. In anul dela mântuirea lumii 1937, au venit preoţii din cetatea de scaun a Arhiepiscopiei Bucureştilor la Părintele Patriarh să cerşească Prea Sfinţiei Sale blagoslovenie pentru luminatul praznic al Invierii Domnului, după cuvântul care zice: „Ziua Invierii, să ne *luminăm* cu prăznuirea şi unul pre altul să *îmbrăţişăm*"; iară de vor fi greşit cumva să-i ceară încă şi iertare, precum iarăşi grăeşte cântarea: „*să iertăm toate pentru Inviere*".

Şi au cântat aceia troparul Paştilor: „Hristos a înviat din morţi..", pe glasul 5 bisericesc. Apoi Intâiul-stătător a grăit cuvânt de heretiseală, poftind Prea Sfinţiei Sale „viaţă paşnică, sănătate, îndelungare de zile întru cârmuirea turmei cei cuvântătoare, pe calea mântuirii." Iară mai pre urmă au încheiat ei cu „Pre Stăpânul, Patriarhul nostru Miron...", facerea adormitului întru Domnul, Gheorghe Cucu.

Dela acestea luând pricină, s'a mâniat Părintele Patriarh foarte. Şi, uitând Prea Sfinţia Sa porunca psalmistului, care îndeamnă, zicând: „Părăseşte-te de iuţime şi lasă mânia", a căzut întru „întunecarea sufletului, carea vine din pornirea sângelui, ce-l scoate inima, pofticioasă de izbândire", cum bine grăeşte *Aristotel.* Pentru a face izbândire a părăsit, drept aceia, socotinţa Praznicului, căci nu în zadar spune înţeleptul Solomon: «Cel grabnic la mânie lucrează fără socoteală». Şi, în loc de duhovnicească sărutare şi părintească îmbrăţişare, a cinstit pre cuviosii preoţi cu vorbe de ocară, osândă şi gonire, răstindu-se la ei aşa: „Nu meritaţi un chiriarh ca mine blând, ci unul aşa cum aţi mai avut voi altădată...

„Atâta vreme cât nu veţi fi pătrunşi de maxima că „ordo est anima rerum", până atunci n'aveţi ce căuta la mine!"

Iară zicând acestea, atâta s'a turburat, cât era

mânia Părintelui Patriarh „ca a ursului, carele — precum scrie la *Floarea Darurilor* — foarte mănâncă la miere. Şi vrând să o scoată din uleiu, albinele îl muşcă de nas şi de ochi. Iară ursul lasă mierea şi se mânie pre albine, vrând să le mănânce. Atuncea vin şi celelalte şi-l muşcă. Iară el lasă pre cele dintâi şi aleargă dupre celelalte. Şi atât de cumplită e mânia lui, cât de ar fi fost mii de albine, el va să-şi facă izbândire".

Ci n'a putut Părintele Patriarh „să mânânce" pre preoţi, precum nici ursul nu poate nicicând să mănânce pre albine de vreme ce adunând aceia culioanele şi toiegele lor, au luat grăbire, de unde au venit. Iară, neputând ei să-l muşce de nas şi de ochi, cum fac albinele mânioşului urs, au pus izbândirea lor întru cuvintele înţeleptului Solomon, care zice: „Mulge lapte şi va fi unt, şi de vei stoarce nările va ieşi sânge; iară de vei trage afară cuvinte, vor ieşi *vrăjbi* şi *sfăzi*". Lucru ce se pare nouă că se va plini curând.

Căci nu asemenea ursului izbândeau asupra preoţilor Stăpânii de altă dată. Ci precum scrie *Preotul Niculae M. Popescu*, în „Viaţa şi faptele Părintelui Grigorie Dascălul", aşa zicând:

„Iară Grigorie, petrecând toată noaptea în rugăciuni fierbinţi, a doua zi şi-a luat toiagul în mână şi dăsagii pe umeri şi a plecat pe jos la curtea lui Vodă. Era în ziua de 5 Ianuarie din anul 1823. Am auzit şi noi dela bătrâni că în călătoria aceasta spre Domn, i s'a întâmplat lui Grigorie o poznă. Adică trecând el prin satul Tunari şi oprindu-se la un puţ să se odihnească, preotul satului, care nu iubea pe călugări şi era nu ştiu cum, l-a închis într'un coteţ de porci, zicând că-i călugăr hoinar. Şi ar fi petrecut Grigorie şi noaptea cu porcii, dacă nu se milostivea o slugă să-i dea drumul pe ascuns. Iar când a ajuns Grigorie mitropolit, au venit preoţii, după obiceiu, să primească binecuvântare. Printre ei era şi preotul din Tunari, care a îngălbenit ca şofranul şi tremura ca frunza de plop, când a văzut că mitropolit este călugărul închis de el în coteţul porcilor. Dar mitropolitul Grigorie văzându-i turburarea, blând cum era, l-a binecuvântat, zicându-i: *nu te teme, că porcii sfinţiei tale s'au purtat bine cu mine*"!

Auzind noi toate acestea, heretisim pre cinstiţii preoţi că le-a făcut lor Stăpânul, întru mânia sa, numai ca ursul. Nu precum a făcut popa dela Tunari smeritului Grigorie.

Şerban Popescu

Părintele I. Popescu-Mălăeşti ne serveşte, în No. 37—38 din 8, 16 şi 23 Mai 1937, al „Duminicii ortodoxe", la pag. 7 şi 8, sub titlul: *Răspuns la mai multe întrebări*, o perlă de inteligenţă şi logică specific mălăieştene. Să mă explic.

În foia *Doxa*, (Oct. 1932, An. I, No. 3, pag. 4, — să-i aduc eu aminte, — că sfinţia sa zice: „nu-mi aduc aminte când") a scris limpede, că felul de citire actual al Apostolului şi Evangheliei e *„protivnic regulelor vechi"*. „Evanghelia se citea ca şi Apostolul" şi încheia: *„Nici citire cântată, nici cântare"*. Pornind eu dela această curagioasă şi şubredă afirmare, am scris (în No. 4 al Predaniei) articolul: *Cetirile în biserica noastră ortodoxă*, permiţându-mi să dau şi un mic exemplu (Tatăl nostru) după un evangheliar din veacul al X-lea şi afirmând pe baza documentelor văzute şi cercetate de mine, că *„Evangeliile, Apostolii şi Paremiile erau citiri cântate"*. (pag. 5). Ori părintele Mălăieşti spune în Duminecă Ortodoxă, (pag. 8): „Menţin părerea spusă atunci şi întemeiată pe dovezi trase din studiul cărţii sfinte şi al tradiţiei ortodoxe, că este mai folositor şi în strânsă legătură cu fiinţa creştinismului, ca bucăţile din sfânta Evanghelie şi scrierile sfinţilor Apostoli *să fie citite* — dacă vrea cineva — un fel de *citire întonată* sau *cântată*". Ei bine, cum o fi menţinând păr. Mălăieşti ce a spus în 1932 în *Doxa*, când primeşte şi-şi însuşeşte concluzia mea din No. 4 al Predaniei (pag. 5), de oarece la 1932 zicea: *„nici citire cântată, nici cântare?!"* Cum poţi să discuţi cu un asemenea savant (?) lipsit de ceea ce se spune în lumea studioşilor, probitatea ştiinţifică?! Căci a afirma: „Cunosc şi cuprinsul şi spiritul cuprinsului cărţii sfinte, ca şi tradiţia noastră bisericească ortodoxă din vremi depărtate, cum şi cerinţele vremilor de azi, mai bine de cât acei cari citind câteva buchi, dintr'o specialitate oare care, se socotesc mari „învăţaţi", este un lucru pe care-l poate spune orice om simplu, care nu ştie ce este o specialitate, şi care crede că poate aduce în arena discuţiilor serioase — pentru clarificarea unor chestiuni — un fel de a vorbi, uzitat — în specie — în faţa bieţilor studenţi, terorizaţi de efemerul strat de savant, pe care ţi-l poate da o catedră!

Noi vrem argumente şi documente, căci cu acest fel de arme se susţine o părere şi se clarifică o problemă. Aşa că, păr. Mălăieşti ne apare din răspunsul său: uşurel — pentru că ceea ce spune fără temeiuri ştiinţifice, nu cântăreşte în cumpănă —; lipsit de ţinere de minte — pentru că nu-şi aduce aminte —; neprob — pentru că-şi însuşeşte concluziile noastre, fără să mărturisească —; îngâmfat — pentru că ştie de toate şi nimic precis —; lipsit de decenţă, pentru că insultă fără să fi fost insultat.

Noi am pus o problemă: Cum se citea Cartea Sfântă în biserica noastră ortodoxă. La argumentul meu aşteptam — un contra — argument, dacă cineva tăgăduieşte valoarea istorică a documentelor înfăţişate de mine. In loc de asta, sfinţia sa,

dându-şi brevet că ştie tot, — crezând că cu aceasta poate amăgi pe cititori —, îşi însuşeşte concluzia mea. Apoi în dosul paravanului creşterii sale la casă de preot, îşi îngăduie o seamă de invective, cari nu sînt nici de cum spre lauda unei case de preot.

La invective eu nu răspund, — că nici n'am ce le răspunde. Ele desvăluie omul. La discuţii serioase da. Astfel de discuţii căutăm să deschidem, să desbatem probleme din ortodoxia noastră şi să ne unim în concluzii, pe baza temeiurilor serioase, înfăţişate. Persoane nu există în faţa marilor probleme ce ne stau înainte. Evident, este un punct de vedere foarte ciudat pentru înţelegerea unor oameni, cari văd în ortodoxie un simplu mijloc de a trece mai bine şi mai comod prin lume; şi cărora, dacă ortodoxia poate să agite în juru-le oare-cari zdrenţe, cu aparenţe ortodoxe, cu atât mai bine. Noi înţelegem cu totul altfel munca preoţilor, şi celor ce au cap şi un rost în ortodoxie,— anume: *ortodoxia în biserică este totul.* Cei ce lucrăm într'însa suntem—după putere—elemente utile, proporţionate şi bine verificate, ca să nu stricăm omogenitatea, frumuseţea şi tăria edificiului. Ei! Acest lucru e greu, foarte greu de înţeles, de oameni cari cu cât sînt mai sus aşezaţi şi mai menajaţi, cu atât îşi închipuie că sînt mai de preţ şi mai folositori. Căci au păcatul, să-şi supraliciteze putinţele. Le-aş recomanda, frăţeşte, să verifice: *ce fac albinele, spre toamnă, cu trântorii?*

Pr. I. D. Petrescu

NOTE

Broşura. Exasperat de adânca tăcere în care Sfântul Sinod a căzut, I. P. S. Gurie, suspendatul mitropolit al Basarabiei, a scos o broşură. În ea publică părintele mitropolit o serie de acte, necunoscute nouă. Este interesantă, între toate, întâmpinarea, din 20 Mai 1937, adresată Preşedintelui Sfântului Sinod. Reproducem aci, fără comentarii, câteva fragmente din această întâmpinare, înregistrată la Sinod:

„Vi se părea bunăoară că faceţi operă arhipăstorească şi că Vă îndepliniţi rol de apostol sfânt al creştinătăţei când în timpul declarării războiului nostru de desrobire naţională semnaţi pastoralele de blestem şi de osândă împotriva oştirilor româneşti care veneau să-şi jertfească viaţa pentru eliberarea fraţilor de sub Unguri.

„Tot astfel Inalt Prea Sfinţitului Nicolae al Ardealului i se părea poate că face operă de român luminat şi de teolog inspirat, când a semnat alături de alţii, în momente critice, protestul antiromânesc publicat în Pester Loyd, în Februarie 1917, împotriva unirei Românilor ardeleni cu România, susţinându-se că Românii ardeleni s'ar simţi fericiţi cu Ungurii şi nu ar putea progresa decât alături de Unguri şi sub conducerea lor...

„Dacă Inalt Prea Sfinţiile Voastre aţi uitat acum unele ca acestea, şi dacă, în cazuri şi vremuri normale, se poate trece cu îngăduinţă şi uşurinţă peste ele, — fiind chiar bine şi necesar să se treacă, — cum s'a şi trecut, totuşi Vă rog să înţeleget că întâmplându-se cu Mitropolitul Basarabiei lucrurile neobişnuite, de necrezut şi de ne închipuit, prin tratamentul ilegal, necanonic, abuziv şi neuman ce-mi aplicaţi prin aceasta mă puneţi în situaţia ca eu să nu pot să nu compar cele de acum cu cele de atunci, şi ca cele ce se petrec azi să nu învie şi pe acelea"....

„În starea de legitimă apărare în care mă găsesc, atât eu cât şi biserica, din cauza acestei atitudini ce arătaţi, Vă declar, deci, că dacă nu reveniţi de pe calea nedreptăţei şi ilegalei prigoniri, pe care mergeţi, Vă voi striga şi arunca *anatema,* după exemplul Mântuitorului cu Fariseii şi Cărturarii şi Vă voi pune sub blestemul sfintelor canoane, cum au făcut Sfinţii Părinţi şi Sfintele Sinoade cu toţi lucrătorii nedreptăţii, oricine ar fi fost ei". *(Mitropolitul Gurie al Basarabiei,* Denunţarea complotului apocaliptic, Bucureşti, A. B. C., 1937).

Quod erat demonstrandum. Misteriosul *„Gr. I. P."* al *Farului* catolic se înverşunează în pretenţia sa că e... actual. Vorbeşte de moşii şi strămoşii săi de acum cinci sute de ani (adecă din vremea în care aceştia erau .. *uniaţi)*; declară că e naţionalist; că în intenţia dumnealui (fiindcă după cum se pare d. Gr. I. P. este de sex masculin) *„nu a fost şi nu este să fie interesant, ci numai de a ajunge şi odată ajuns să servească adevărul".* Şi sfârşeşte, foarte latineşte: „Quod erat demonstrandum!"

Să ne înţelegem! *Predania* n'a afirmat (nici n'avea de ce să afirme!) că d. Gr. I. P. nu ar fi... naţiona-

ist (şi cu strămoşi). Domnul profesor Nae Ionescu a făcut dovada—citând, bogat, din scrisul d-lui Gr. I. P.— că aceasta este,... moale la cugetare: că nu ştie să gândească! Atât. Fără referinţe la pricină. In „răspunsul" său d. Gr. I. P. îşi ia sarcina să mai facă o dovadă: a necuviinţei. Îşi începe articolul aşa: *„d. Nae Ionescu se ocupă — aşa cum se pricepe şi cum poate — de articolul nostru „De ce apare Predania?"* Sau; că ar trebui să arate *„concepţia lui"* despre....

Deci dară: d. „Gr. I. P." este... nedeştept şi necuviincios. Insă — probabil — foarte naţionalist. Şi (din păcate!) destul de actual. *Quod erat demonstrandum!...*

G. R

Glasul Monahilor publică, de luni de zile, în „casetă" părerile părinţilor: I. Mihălcescu (arhiereu-vicar al Patriarhiei), P. Partenie (secretar general al Cultelor) şi profesor V. Gh. Ispir (nomofilax, fără timp, al ortodoxiei), în chestiunea, desbătută de noi a radiodifuzării sfintei Liturghii. Părerile iată-le:

Pr. I. Mihălcescu: „Difuzarea Sfintei Liturghii prin radio şi răspunsul ce am dat şi dau este: cea mai mare împietate, cel mai mare sacrilegiu, o adevărată profanare"!

Pr. P. Partenie: „Când este vorba de misterul liturgic, el trebue păstrat în străvechea lui aşezare, iar nu difuzat, cum ni-l transmite unda sonorică.

Deci rămânem la acest concept, cerând înaltei noastre autorităţi bisericeşti, de a opri difuzarea sfintei Liturghii la Radio".

V. Gh. Ispir: „Protestanţii toţi pot da la radio tot serviciul divin, fiindcă ei n'au sfânta Liturghie.

E prea mason. E prea păgân"!

Părerile acestea au fost tipărite în 1933, chiar în *Glasul Monahilor*. Părintele Mihălcescu era pe atunci Decanul Facultăţii de Teologie din Bucureşti; Părintele Partenie, preşedintele Asociaţiei generale a clerului ortodox; d. Ispir... acelaşi incorigibil misionar, „în alb".

In 1937, ieromonahul Dionisie Lungu, făcătorul „Glasului Monahilor" şi duşman nelmblânzit al radiodifuzării sfintei Liturghii este, pentru râvna lui purtat pe la Poliţie. In urma intervenţiei Patriarhiei...

Părintele Irineu Mihălcescu-Târgovişteanu, a fost cuprins, subit, de „râvna" Casei Domnului. Isprăvind cu operele ştiinţifice, scrie acum — pr între numeroasele sale ocupaţii ca: încasarea drepturilor de autor, chiriilor dela case, parastaselor, înmormântărilor, cununiilor, sfinţirilor de biserici — adrese la Poliţie.

In urma unei asemenea adrese, cel mai viu şi mai netemător călugăr pe care-l are ţara românească — Ieromonahul *Dionise Lungu* — a fost arestat, ca un simplu borfaş şi „vagabond". Motivul: acest monah scoate, de aproape 15 ani, gazeta „Glasul Monahilor" în care n'a fost problemă teologică sau abatere dela predanie care să nu fi fost discutată; în care au fost chemaţi la ordine înnoitorii, mari şi mici; în care s'au strigat durerile şi robia mânăstirilor; în care s'au apărat poziţiile şi drepturile Bisericii faţă de atâtea curente protivnice.

Părinţilor episcopi nu le convine Ieromonahul Dionisie şi „Glasul" său. Intunerecul şi somnul sunt cele mai prielnice stări pentru „micile" afaceri şi pentru „îndrăsnelile" cu care se intră în Istorie. Deaceia au urmărit necontenit sugrumarea acestui glas, care a trezit lumea.

In rândul lor a trecut şi Părintele Irineul, devenit arhiereu după un an de văduvie. Şi cere acum arestarea „vagabondului".

A uitat însă acest cleric supranumit *„hrisocardiotis"* (fiindcă unde este *aurul*, acolo este şi *inima* preasfinţiei-sale), că pe vremea când era în turmă — adică simplu preot — a scris numeroase articole în gazeta Ieromonahului pe care acum caută să-l înghită. Unul din aceste articole se chiema chiar „Pro Domo Dionisie Lungu", sau cam aşa ceva. In acest articol adora ceia ce acum vrea să nimicească, adică tocmai „vagabondajul" numitului călugăr.

Dar, de! cine îl pune pe om să îmbătrânească şi să-şi piardă ţinerea de minte?

Asta ca să nu se îndoiască cineva de „consecvenţa" Părintelui Irineul, de care totdeauna a suferit. Care l-a mâncat. Şi care-l va duce în negrul mormânt.

Ş. P.

Amintiri scumpe. După ce a primit pe preoţi, Părintele Patriarh a primit şi pe *căluşari*, conduşi de vătaful Boariu. Şi i-a primit bine, pe aceştia. I-a omenit, în lege! Şi le-a cuvântat aşa:

„Prietene Boariu! Jocul îmi răscoleşti amintiri vechi, amintirile scumpe ale copilăriei, când însuşi moşul meu era vătaful căluşarilor din ţinutul Topliţei... eu însumi cunosc figurile jocului, căci am jucat între căluşari pe când eram student!"

Acum abia au înţeles preoţii, — acum au avut tâlcul certării: *„nu meritaţi un metropolit ca mine, ci unul cum aţi mai avut voi"*.

Intr'adevăr, *Teofil şi Ştefan, Teodosie, Antim Ivireanul*, ori *Grigorie Dascălul*,— ce au ştiut aceştia!? Cunoscut-au ei figurile jocului? Cântat-au ei, haiducească, din frunză? Ferit-a Sfântul!

Iară dacă nu; dacă n'au cunoscut nimic din toate astea (că doară asta înseamnează *viaţa*) cum au putut fi aceştia faini conducători de suflete? (Şi cunoscători ai adâncului milelor şi al miluţelor).

Drept răspuns la tot ce s'a scris aci despre cumplita „mestecare a minţii" sfinţiei sale, Părintele Decan al Facultăţii de Teologie, din Bucureşti, scrie

în ultimul număr al revistei sale *(Duminica Ortodoxă)*, acestea :

„Deci odată pentru totdeauna, aduc la cunoştinţa celor ce mă insultă şi ocărăsc, că insultele lor le iau în seamă atât cât iau în seamă lătratul unei javre de căţele, care atunci când trec pe drum, mă latră chiar fără să o fi văzut (!!!)

Bine, bine, lasă căţeaua ! Cum rămâne, cu *stridia*, Părinte ? Şi cu *Voltaire* ! Şi cu *Luther* şi cu *Renaşterea* lui ! Şi cu cele vre-o *şapte, opt, sfinte Taine* ! Şi cu găinăria, Părinte ! Cum ?

G. R.

La congresul profesorilor de teologie ortodoxă. ţinut la Atena, Părintele Profesor Grigorie Cristescu, a spus, în legătură cu acuzaţia de „imobilism", adusă Bisericii ortodoxe atât de către romano-catolici cât şi de către protestanţi, următoarele :

„În ce priveşte „*imobilismul*", de care este acuzată Biserica ortodoxă de către „*locomobilismul*" romano-catolicismului şi de către „*automobilismul*" protestantismului, noi afirmăm că sub aparenţa presupusului imobilism al Bisericii dreptslăvitoare se ascunde un echilibru spiritual profund şi esenţial, şi o conştiinţă a adevărului veşnic, pe care i-o dă permanent torentul vieţii harismatice, prin care se realizează în biserică, pe pământ, armonia ierarhiei îngereşti, din cer. Deci nu „imobilism", ci „certitudine a adevărului descoperit".

„Făclieri, lumini, mlădiţe, strejeri". „Oastea Domnului", an. VIII, Nr 25, 20, Iunie 1937. Toţi şi toate, împreună s'au adunat în „*Ierusalimul*" *Oastei sub revărsarea Duhului, în cetatea marelui Mitropolit Andrei Baron de Şaguna*".

Aţi înţeles, „Ierusalimul Oastei", „cetatea marelui Mitropolit Andrei Baron de Şaguna", este Sibiul, în care păstoreşte azi, *protocolar*, solemnul Mitropolit Nicolae Bălan.

Iar „făclierii", „luminile", „mlădiţele", „strejerii", sunt sergenţii, căprarii, gorniştii, toboşarii şi recruţii „Oastei", mobilizaţi, de Rusalii, să stea în front, „sub revărsarea Duhului" în cetatea vlădicului Andrei Baron de Şaguna.

Până aci, nimic de zis. O mobilizare, ca toate mobilizările. Adică un congres al unei „frăţii sfinte". Ni se spune, al şaselea, în serie. De data aceasta, însă, fără comanda „generalisimului" (el însuşi un „gornist") Iosif Trifa, care a cam fost „caterisit", la capătul unui senzaţional proces dogmatic şi financiar în care judecător şi parte a fost însuşi patronul „Oastei", Mitropolitul Dr. Nicolae Bălan.

Dar iată în publicaţia „Oastea Domnului", numărul menţionat mai sus, citim un articol semnat de Dr. Mircea Suciu-Sibianu din Braşov: „*Prezenţi la apel*", în care distinsul ostaş şi medic face uluitoarele afirmaţii, pe care le reproducem aci :

„Cine-i mort pe câmpul de onoare şi de bătă lie se îngroapă cu cinste, cine-i rănit se îngrijeşte, cine-i trădător se împuşcă. Oastea trebuie să învingă, trecând chiar peste cadavrele morţilor şi trădătorilor ei".

Evident ! Îndemn la asasinarea lui Iosif Trifa. El este trădătorul, care trebuie să fie „împuşcat". Sugestia este clară.

Servită, se înţelege, printr'o asemănare „ostăşească".

Nu ştim, încă, dacă Iosif Trifa s'a adresat parchetului şi a cerut ocrotirea legilor, împotriva „ostaşului dizident", medic de meserie şi ostaş de „vocaţie". Dar unde a fost cenzura ?

Iată, cititorule, ce fel de „duh" s'a „revărsat" peste „ostaşi" (ai Domnului !) în „Ierusalimul" „făclierilor" „luminilor" „mlădiţelor" şi „strejerilor", în care *Secaş*, încă necaterisit, împlineşte funcţiunea de „procurator" al unui abil (?) „pontifex maximus".

Ş. P.

Când omul bate câmpii. De la o vreme, d. *I. Al. Brătescu-Voineşti* publică, la „Universul", câte un articol despre Ovrei, despre Hristos, despre Iuda, despre Moisi. Am arătat noi, cu alt prilej, că d. Brătescu face literatură—şi încă literatură proastă—în ce scrie acum la adânci bătrâneţe. Am arătat că ce crede dumnealui despre „rolurile" jucate de „actorii" Iuda şi „Crist" e fleşcăială de gând şi batjocorire.

D. Brătescu-Voineşti nu se lasă, însă. Acum a publicat un articol (tot acolo) despre Moise, care ar fi fost „*nepot pe soră al faraonului Ramses al II*". (Aşa a cetit dumnealui într'o carte, pe marginea lacului Herăstrău). În acest articol găseşte din nou prilejul să ne arate ce mai crede dumnealui despre „Crist". („Crist al d-lui Voineşti este ceva.... drăgălaş, care se plimbă prin grădini cu flori frumoase, stă pe bancă'n Cişmigiu şi care e trist că n'a isbutit, deşi şi-a jucat perfect „rolul"). Iată ce mai scrie acum d. Brătescu : „Şi iată că în mijlocul acestui neam apare un om, a cărui conştiinţă e în consonanţă cu marea conştiinţă care a creat şi cârmueşte lumea.

Dându-şi seama că pretenţia neamului evreesc de neam ales e nu numai nejustificată, dar că e şi o pricină de permanentă învrăjbire între oameni, el o combate, propovăduind înfrăţirea tuturor neamurilor. Se poate înţelege uşor ce indignare a stârnit în sufletul conducătorilor neamului ovreesc această doctrină care sdruncină din temelii trufia neamului şi-i tăgăduia dreptul de a parazita pe celelalte. Egalitatea neamurilor !

Toate astea se publică în „Universul" ; în ziarul celui mai mare creştin din Evropa ; în ziarul la care Patriarhia a obţinut — cu 10 000 lei pe lună — o pagină bisericească, săptămânală....

G. R.

Cartea Părintelui Firmilian. *Pe numele ei adevărat:* „Carte de rugăciuni pentru tot creştinul, *cu un adaos care cuprinde: sinaxarul sfinţilor şi sărbătorilor de peste an, însemnări din tipic şi o însemnare de icoanele făcătoare de minuni şi de sfintele moaşte ce se află în ţara românească, culese din scrierile sfinţilor Părinţi şi din cărţile de slujbă bisericească, şi rânduite de* Firmilian *ierodiacon la Sfânta Patriarhie". (Imprimeria Naţională, Bucureşti 1937, 211 pagini, lei 5). Este un dar, de mult preţ, pe care Fundaţia Culturală Regală Principele Carol îl face sufletului românesc.*

Cărţi de rugăciuni s'au tipărit în ţara asta multe. Mai că nu se află părinte episcop, sau arhiereu-vicar, sau mare protopop, consilier episcopal, profesor de teologie prieten cu părinţii episcopi, care să nu fi dat în tipar o „carte de rugăciuni". O carte de rugăciuni era o bună afacere: plasare sigură, la kilogram, prin episcopii; banii încasaţi sigur, tot prin episcopii, din salariile preoţilor (fie că le-au vândut, fie că nu le-au putut vinde). Aşa se explică—prin grabă—slaba lor alcătuire. În bună parte. Fiindcă mai este o pricină: haosul din capul multor părinţi—de tot felul—cu privire la temeiurile Dreptei credinţe. Am văzut cărţi de rugăciuni în care erau strânse la un loc „faceri" de ale autorului, rugăciuni pe care le poate spune „tot creştinul" şi rugăciuni pe care le ceteşte preotul (cu patrafir): molifte.

Şi nu e bine. Fiindcă aşa se sădeşte în suflete credinţa — protestantă — că oricine poate înlocui, la nevoe, *pe preot. Şi aşa se minte omul pe sine. Fiindcă* maslul *pe care l-ar ceti el, nu este maslu. (Precum nu este Liturghie ceiace i se trimite lui, pe sârmă, dela sfânta Patriarhie).*

Părintele Firmilian a înăturat echivocul. Sfinţia sa a cules, „din scrierile Părinţilor şi din cărţile de slujbă bisericească", rugăciuni pe care le poate rosti „tot creştinul" la toată nevoia şi trebuinţa. La începutul fiecărei rugăciuni, alcătuitorul a pus, cu slovă roşie, explicaţiuni pe care cu plăcere le ceteşte — şi din care are de învăţat — orice doctor de teologie. Dau aci câteva din aceste „însoţiri":

„Mai bine să înceteze soarele din călătoria sa, decât să înceteze cetirea Psaltirii — spune Sfântul Ioan Gură-de-Aur. Cel mai pătrunzător şi mai folositor dintre toţi, este psalmul 50. Ceteşte-l (bine ar fi să-l înveţi pe de rost), frate, oridecâte ori te mustră cugetul, te luptă patima, te munceşte gândul rău, te apasă greutatea păcatului săvârşit, sau te ispiteşte necuratul spre fărădelegi". (La „Rugăciune de pocăinţă").

Sau:

„Moartea dreptului este fericită, este câştig, este plină de pace şi fără frică, scrie în cartea ce să numeşte „Uşa Pocăinţii". Dar cine se poate socoti „îndreptat" şi fără de păcat înaintea lui Dumnezeu? De aceia poartă mare grijă de cei ce se sfârşesc. Chiamă preotul să-i spovedească şi să-i împărtăşească. Îndeamnă-i să zică această rugăciune. Iară dacă's pe sfârşite, şi nu pot, zi-o tu". *(La „Rugăciunea pe patul de moarte").*

Sau:

„Nu umbla cu zădărnicii, frate! Căci nu se poate goni fulgerul cu băţul de alun şi nici se poate alunga trăznetul cu vrăji. Numai atotputernicul Dumnezeu, care întinde cerul ca o piele şi înconjură marea cu nisip, este „Stăpânul tunetului fulgerului, trăznetului şi grindinei". Lui singur, prin urmare, te roagă, astfel". *(La Rugăciune pentru ocrotirea de tunet, fulger trăsnet şi piatră (grindină").*

Cartea părintelui Firmilian începe cu o seamă de „învăţături". Despre: sfânta cruce, despre metanii, închinăciuni, îngenunchieri, despre rugăciune. Citâm:

„Un pustnic numeşte rugăciunea: „plugăria sufletului". Potrivită este asemănarea aceasta. De vreme ce numai prin rugăciune îndurarea lui Dumnezeu desţeleneşte sufletele noastre şi numai printr'ânsa milostivirea cerescului Părinte rourează uscăciunea inimilor omeneşti şi odrăsleşte, din pământul lor, lanuri cu bune roade. Despre negrăita ei putere şi nespusul ei folos, alt pustnic zice:

„Precum vederea este mai mare decât toate simţirile, aşa şi rugăciunea este mai mare decât toate faptele bune", vrând să spună prin aceste graiuri că numai cine se roagă poate să aibă şi fapte bune".

Împărţită în trei părţi:

Rugăciuni de zi şi de noapte (pp. 3—19); Rugăciuni la felurite trebuinţe (pp. 25—101); Rugăciuni când mergi la biserică, la spovedanie şi la sfânta împărtăşanie (pp. 105—127),— cartea sfârşeşte cu un Sinaxar, *bine încheiat (pp. 135—146);* cu Însemnări din tipic, *(despre: posturile rânduite de Biserică, în cursul anului; zilele posturilor în care mâncăm untdelemn şi dezlegăm la vin; zilele postului în care mâncăm peşte; zilele de post în care se mănâncă de dulce; zilele şi posturile în care nu se fac nunţi; zilele şi posturile în care se face spovedania; zilele şi timpul în care se face sfântul maslu; zilele pentru pome*

nirea obștească a morților; zilele în care facem parastase omului când moare; zilele în care nu se fac parastase și pomeni; sărindarele; prinoasele care se dau pentru sufletul mortului; zilele pentru aducerea de pârgă la biserică; acatiste, priveghieri și rugăciuni la toată cererea (pp. 147-177); cu o mențiune despre „sărbătorile cu ținere, lăsate de Biserică"; (pp 179-182) și cu o bogată însemnare despre „icoane făcătoare de minuni și moaște aflătoare în țara românească" (cu explicațiunea: „unde vrea Dumnezeu, acolo se biruește rândulaia firii", scrie la cărțile de slujbă. Deaceia, în multe locuri se fac semne și minuni prin sfintele icoane, pentru întărirea noastră", pp. 184-188). Câteva file pentru pomelnic, *pentru „însemnări despre neamurile noastre" și pentru „felurite însemnări", încheie această podoabă de carte, scrisă în cel mai frumos grai românesc.*

Haina în care se înfățișează cuprinsul cărții e cu adevărat strălucitoare: hârtie bună, tipar excelent, cerneală roșie și neagră. Peste 130 de „chipuri și flori" — toate xilografii din cărțile bisericești, tipărite în țara noastră, între anii 1508 — 1846, împodobesc lucrarea părintelui Firmilian.

*Cartea aceasta—e bine să o spunem—*este cea mai bună carte de rugăciuni, din câte s'au tipărit până astăzi în țara noastră.

Fundația Culturală Regală, care a știut să descopere, pentru o astfel de lucrare, pe părintele Firmilian — cel mai sigur stăpân al limbii vechi bisericești din această țară și, prin așezarea lui sufletească, una din marile nădejdi ale monahismului românesc, trebue felicitată.

O mențiune specială se cuvine pentru domnul D. Ciurezu, *conducătorul revistei „Albina", fără a căruia înțelegere și dragoste pentru lucrul bun, părintele Firmilian nu și-ar fi putut vedea înfăptuită lucrarea, ce-i face acum atâta cinste.*

G. Racoveanu

MĂRGĂRITARE

Ale sfântului Simeon Noul Bogoslov: dumnezeești cântări ale doririi.

Vino, lumina cea neînserată! Vino, vistieria cea negândită! Vino, lucrul cel negrăit! Vino, bucuria cea pururea fiitoare! Vino, așteptarea cea adevărată! Vino, scularea celor adormiți! Vino, ridicarea celor ce zac! Vino, cunoștința cea nevestejită! Vino, haina cea roșie a lui Dumnezeu! Vino, pre care te-a dorit ticălosul meu suflet! Vino, cela ce m'ai depărtat de toți și m'ai făcut a fi singur pe pământ! Vino, cela ce ai fost în mine singura dorire! Vino, floarea și viața mea! Vino, mângâierea smerit sufletului meu! Vino, bucuria, mărirea și hrana mea cea de-apururea!...

Mulțumescu-ți ție că ai fost cu mine, fără socotire, neadăogat și neschimbat, Dumnezeu cela ce ești preste toți, vestmântul cel luminat carele arzi pre draci...

Ci acum, Stăpâne, locuește și petrecl, nedespărțit și nedepărtat, până la sfârșit, întru mine robul tău, prea bunule, ca să mă aflu, la ieșirea mea și după ieșirea mea, întru tine și să împărățesc cu tine. Fii cu mine, Stăpâne, și nu mă lăsa singur, ca venind vrăjmașii mei, carl caută pururea să înghită sufletul meu și aflându-te pre tine petrecând în casa smeritului meu suflet, negreșit fugi-vor și nu vor putea asupra mea nimica.

Precum ți-al adus aminte de mine când am fost în lume și singur m'al ales pre mine, nepriceputul, și m'ai depărtat de lume și m'ai așezat în ceata măririi tale, — așa și acum, întărește-mă înlăuntru, a fi pururea neclătit, și fă întru mine locuința ta, ca văzându-te pre tine, totdeauna, să viiez eu cel mort, și având-te pre tine pururea bogățle, fi-voiu, eu cel sărac, mai bogat decât toți împărații pământului; și voiu mânânca și voiu bea, îndulcindu-mă de tine, în tot ceasul de nespuse bunătăți săturându-mă. Că tu ești tot binele și toată hrana, și ție se cade toată slava sfintel, cei de o

ființă și făcătoarei de viață Troițe, în Tatăl și Fiul și Sfântul Duh, crezut și cunoscut și închinat și slujit de toți credincioșii, acum și pururea și în vecii vecilor, amin!

Al sfântului Grigorie Sinaitul, răspuns la întrebarea: „Ce să facem când diavolul se închipuiește în înger luminat și înșală pre om"! *Pentru aceasta, omul trebue să aibă multă socotință, ca să cunoască osebirea binelui și a răului. Deci, nu te da pre tine, pentru prostime, curând celor arătate; ci petreci greu și cu multă cercare ține binele, iară răul leapădă-l. Ți se cade, așadară, a cerca și a socoti și numai după aceasta a crede. Căci știut să-ți fie ție că arătate sânt lucrurile darului, pe care nu poate dracul a le dărui — măcar de se și închipuiește — adecă: nici blândețe, nici bucurie, nici pace, nici bună întocmire, nici urîciune de lume, nici îmblânzirea poftelor și a patimilor, — care-s lucruri ale Darului.*

Iară lucrurile diavolului sânt: umflarea (adecă trufia), înălțarea gândului, înfricoșarea și toată răutatea.

Din lucrare, deci, poți cunoaște dacă lumina, carea s'a arătat în sufletul tău, este a lui Dumnezeu, ori a diavolului.

Sămânța aceia, ce se chiamă rapiță, asemenea este mușțarului. Și oțetul, la vedere, este asemenea vinului. Insă din gustare se cunoaște a fiecăruia osebire. Așa și sufletul, de va avea socotire, cunoaște — din simțirea minții — dăruirile sfântului Duh și nălucirile diavolului".

Au zis avva Elisei: *De 20 de ani eram când m'a făcut călugăr avva Petru, ucenicul avvei Isaia. Și eram mânios și iubitor de slavă deșartă și eram năucit și voiam să port rase subțiri și frumoase. Iară bătrânul mă sfătuia, totdeauna; însă eu, cu toate că mă sileam, după a mea putere, nu puteam să las năravul cel rău; și mă certam cu frații. Și în schit am stat cinci ani și am făcut prieteșug cu un frate, care era asemenea mie: și pe el îl supărau gândurile și era mândru. Și ne-am învoit noi să mergem împreună la Ierusalim, să ne închinăm. Și spuind aceasta bătrânului, i-am cerut blagoslovenie de drum. Iară bătrânul mi-a zis: „fiule șezi, rabdă în chilia ta și plângi păcatele tale! Fă-ți măcar canonul tău, fără turburare și nu te asămăna acelora cari au pierdut pre Dumnezeu cu întâlnirile, și aleargă la multe locuri și se prăpădesc. Fiule, Dumnezeu este nescris împrejur; stăpânirea și mila lui este întinsă pretutindenea. Nu socoti că Dumnezeu este numai la Ierusalim, sau numai în frumoasele biserici împodobite cu stâlpi de marmoră și cu slove poleite; ci locuește în fiecare bisericuță și paraclis al pravoslavnicilor și pretutindenea este... Pentru aceia nu te duce într'alt loc, căutând pre Dumnezeu!*

Iară eu nu m'am înduplecat, ci-l rugam să mă lase să plec, și mă voiu întoarce, degrab, înapoi, — ca văzând Dumnezeu osteneala mea, poate o va întoarce spre al meu bine.

Iară bătrânul, văzând neplecarea mea, mi-a zis: du-te la bolnicer și cere-i să-ți dea o ceapă, un usturoiu și un ardeiu roșu. Și eu i le-am adus. Iară bătrânul le-a înfășurat într'o basma, făcând trei noduri, și mi le-a dat, zicând: ia-le pre acestea și păzește-le bine. Și când vei ajunge la trei mile de Ierusalim, să le scoți din traistă și să le pui în sân, și să le ai împreună cu tine la toate închinăciunile și când te vei împărtăși. Și când te vei duce la râul Iordanului să le înmoi. Și să mi le aduci înapoi Iară eu am zis: nu e păcat, Părinte, să fiu la mine ceapa, usturoiul și ardeiul când mă împărtășesc? Iară el a răspuns: acest păcat să-l am eu: vreau să mi le fac doftorie!

Și le-am luat și m'am dus la Ierusalim. Și după trei luni m'am înturnat și m'a primit bătrânul. Și eu mă fățărniceam cu mincinoasă evlavie și umilință. Și după trei zile am început să mă mânii și să mă împodobesc, ca și pân' aci. Și când m'am

sfădit întâia şi a doua oară, a tăcut bătrânul. Iară când a fost a treia oară, s'a turburat bătrânul. Şi chiemându-mă, mi-a zis, cu linişte: „fiule adu-mi amanetul pe care ţi l-am dat când ai plecat la Ierusalim!" Şi eu, îndată, i-am adus legătura cea cu trei noduri. Şi luând-o bătrânul, a deslegat-o acolo. Iară eu m'am mâhnit, socotind că el bănueşte că eu le-am mâncat. Şi luând bătrânul ardeiul, zice: „gustă dintr'ânsul să vedem dacă mai ardeie!" Şi eu gustând, mi-a ars gura. Şi-i zic: „din cei prea luţi este". Atuncea suspinând bătrânul îmi zice:

S'au dus la Ierusalim şi la Iordan şi iarăş au venit aicea şi nu s'au schimbat, deloc! O! ticăloase! cu adevărat a nevoitorilor este împărăţia cerurilor! *Şi plângând, a intrat în chilia sa.*

Atunci mi-am venit eu în fire şi am cunoscut lucrul, am plâns cu amar şi m'am pocăit!

* * *

A cuviosului părintelui nostru Nil dela Sorska: adunare de cuvinte folositoare de suflet, dela mulţi sfinţi Părinţi. *Sfinţii Părinţi socotesc numai la trei cinuri toată viaţa călugărească: 1.* viaţa de obşte *(adecă viaţa dinpreună); 2.* calea cea împărătească *(sau calea de mijloc) cu vieţuirea a 2 sau 3 fraţi, şi 3.* sihăstria, *care este lucrul bărbaţilor celor desăvârşiţi şi sfinţi.*

Oarecari, însă, neluând aminte la puterea sfintelor Scripturi, şi-au aflat loruşi al patrulea cin, nu după voia, nici după aşăzământul sfinţilor Părinţi. Că făcându-şi fieştecare chilie, după a sa voie — departe sau aproape unul de altul — vieţuiesc deosebi, fieştecare; şi urmând voii sale şi umblând după agonisită şi făcând fieştecare chiverniseala sa, se aseamănă, acest fel de cin şi de vieţuire a lor, cu cel al sihaştrilor. Iară după oprirea şi certarea cea înfricoşată a sfinţilor Părinţi — cari opresc pe toţi cei ce pătimesc cu patimile cele sufleteşti şi îndrăsnesc a se lupta, deosebi, sihăstreşte, cu dracii,—nu sânt asemenea sihaştrilor; ci sânt asemenea celor ce încep singuri şi celor ce se împiedică singuri. Că singuri aflându-şi loruşi viaţă, singuri se şi împiedică într'ânsa, neputând a vieţui cu pace şi cu aşăzare, — fiindcă nu a lor este orânduiala şi măsura aceasta. Că luând cineva aminte, cu osteneală, la cartea vieţii sfântului Grigoire Sinaitul, va afla că pe niciun ucenic de al lui nu l-au lăsat ca să vieţuiască aproape unul de altul sau departe, singuri, în chilii deosebi. Ci în trei lavre şi în două pâlcuri strângând mulţime de călugări, bătrâni şi tineri, le-au dat lor orânduială de lăsarea voii şi a socotelii de sine. *Şi îi învăţa pre toţi despre lucrarea cea cu mintea, zicând:*

„Nu se cade a învăţa pre toţi lucrarea cea cu mintea; ci numai pre cei ce sânt sub ascultare, — măcar de ar fi proşti şi nu ar şti carte — de vreme ce ascultarea are împărtăşirea tuturor faptelor celor bune (pentru smerenie); iară celor ce nu sânt sub ascultare, nu se dau acestea, ca să nu se înşele — de-ar fi ei proşti, ori învăţaţi. Că cel ce începe singur nu poate scăpa de părere şi de celelalte primejdii".

Fericitul bătrân Nil, răspunzând multe şi înfricoşate cuvinte pentru cei ce vor să vieţuiască deosebi, (când de patimi n'au scăpat), zice — lăudând foarte mult calea împărătească — cum că acesta este cinul în sfântul munte al Atonului; în care aşăzământul chiliilor celor de demult şi celor de acum este, ca o mărturie vie, pentru calea cea împărătească. Că de sânt niscaiva chilii cu biserici, sau colibi fără biserici, au încăperi tot pentru 2 sau 3, iar nu pentru câte unul. Că de-ar fi fost aceasta calea cea împărătească, a vieţuirii deosebi — aproape, sau departe unul de altul — apoi ce nevoe era să pomenească de 2 sau 3? Că după părerea aceasta, măcar de vor fi 2, sau 3, sau prea mulţi, tot una este.

Acel frate tânăr, care se sălăşluise singur în chilie şi zicea către ceilalţi: „iată

acum vieţuiesc sihăstreşte", a fost scos, de Părinţi, din chilia sa şi i s'a poruncit să meargă pe la toţi părinţii ca să-şi ceară iertăciune, zicând: „iertaţi-mă Părinţilor, că nu sânt sihastru !" După întâmplarea aceasta au zis Părinţii: de vei vedea pre vreunul din cei tineri urcându-se la cer, ia-l de picioare şi-l trage la pământ !

din Abdera teologică

ANTOLOGHION

Din cugetările preotului I. Popescu-Mălăeşti profesor la Facultatea de Teologie din Bucureşti: „Astfel rezultatul străduinţii celor mai cinstite gânduri este sau că ce s'a scris chiar când mulţi în forul conştiinţei lor dau dreptate scriitorului, — se aruncă la coş, sau că se porneşte împotriva lui din partea celor tari, în vremile noastre cu spirit de gaşcă şi mici la suflet — prigoană — dovadă tot oprirea ziarelor; din partea celor egali, compătimiri ca pentru naivi sau mustrări, şi din partea celor iuţi la fire şi mai puţin delicaţi batjocură."

A aceluiaşi facere: „Cine ştie unde ajungea Biserica dacă nu venea isteţimea de cugetare şi tăria de credinţă a conducătorilor Bisericii din cele dintâi veacuri".

A aceluiaşi, cu brazi: „Ca să ne putem închipui în toate privinţele, desvoltarea comunităţilor creştine şi situaţiunea sufletească a conducătorilor lor. să ne uităm la un brad, la care ramurile cresc pe trunchiu, la distanţe oarecare regulate. Fiecare ramură, ce dă din trunchiul mare, poartă şi hrăneşte multe altele mai mici. Crăcile de jos sunt mai groase, mai tari Cu cât te urci mai sus, adică mai departe de tulpina ce scoate hrana direct din pământ, cu atât crăcile sunt mai mici, mai subţiri".

A aceluiaşi, cu trâmbe: „Aşa îmi închipui eu fierberea mare care a stăpânit Biserica creştină la începuturile ei. Din înălţimea cerului căzuse peste sufletul oamenilor de atunci — înfierbântat de dorinţa unei vieţi care să nu mai fie aşa de chinuită ca a lor — *o trâmbă de idei* şi simţiri *trăite real* — în mijlocul celor de atunci. Era viaţa răscolitoare de idei şi simţiri cu totul noi — pe care *o trăise* Domnul nostru Iisus Hristos şi sfinţii săi apostoli. Ea cădea peste ideile şi simţurile cu totul diferite, peste obiceiurile şi credinţele împietrite în sufletele lor şi le scobea cu putere, făcându-le să fiarbă aşa de tare încât ieşeau în afară".

A aceluiaşi, pentru... garsoniere: „Şi încă un fapt mi se pare că cuprinde în el învăţătura Domnului în această privinţă. El care nu atârna de nicio împrejurare omenească, *simte totuşi nevoia unui cuibuş omenesc*, de aceea zice plin de amărăciune: „Păsările au cuiburi şi vulpile vizuini, dar fiul omului nu are unde să-şi plece capul". (Toate culese din: *Biserica Ortodoxă în România Mare,* Bucureşti, 1937, 116 pagini, lei 20).

INFORMAŢIUNI

Cazul I. P. S. Gurie, mitropolitul Basarabiei, n'a fost soluţionat nici în proaspăta sesiune a Sfântului Sinod, care — după relatarea ziarelor — tocmai de aceia se întrunise.

De altfel chestiunea nici nu a fost pusă pe ordinea de zi. Numai o telegramă a P. S. Dionisie, episcopul Cetăţii-Albe, delegat să prezideze Adunarea eparhială dela Chişinău precum şi marele scandal ce a avut loc în această Adunare, au avut darul să ridice, incidental, „cazul Gurie".

Hotărârea Sinodului este însă „aşteptarea" sentinţei Curţii de Casaţie. Şi fiindcă se ştie că această sentinţă se pronunţă greu şi târziu, Sfântul Sinod crede că până atunci I. P. S. Gurie va fi trimis la mânăstire.

Este cazul să se spună că socoteala din târg nu se potriveşte cu cea de acasă. In toamnă se vor produce evenimente, care vor dezamăgi Sfântul Sinod şi vor astupa pofta celor ce se şi văd mitropoliţi ai Basarabiei.

*

Adunarea eparhială a Mitropoliei Bucovinei a propus Sfântului Sinod înfiinţarea unei episcopii misionare pentru Maramureş. Această episcopie va trebui să fie sufragană Mitropoliei Bucovinei care — până la bugetul Statului pe 1938 — va fi subvenţionată de fondul religionar al Bucovinei. S'a cerut avizul I P. S. Mitropolit al Ardealului şi acest aviz fiind favorabil, Sfântul Sinod a aprobat înfiinţarea numitei episcopii. Consiliul Central Bisericesc a şi delimitat jurisdicţia nouei episcopii, fixând reşedinţa episcopului în oraşul Sighet-Maramureş.

*

In urma decesului P. S. Stroia, episcopul militar, Sfântul Sinod, provocat de Ministerul Apărării Naţionale, a procedat la votarea şi recomandarea a trei candidaţi pentru completarea vacanţei. Au fost 16 candidaţi. Dintre aceştia, după un vot „de probă", şi după repetarea acestui vot, au fost recomandaţi, în ordinea numărului de voturi, trei candidaţi: Arhim. Iuliu Scriban, Arhim. Partenie Ciopron şi Pr. Anton Angelescu dela Brăila.

După câte suntem informaţi, Arhim. Scriban va „rămâne" şi de astă dată.

După ce se propusese, de Comisia ad-hoc, pedepsirea Arhiereului Vicar Galaction Cordun, cu „trimiterea la mânăstire", fixându-i-se termen de 10 zile pentru alegerea surghiunului, Sfântul Sinod face un act de obişnuită consecvenţă:

Admite transferarea numitului arhiereu la Episcopia Tomisului. Pentru sezonul de vară.

*

In sesiunea actuală, Sfântul Sinod al Bisericii autocefale româneşti, văzând şi tomosul Patriarhiei ecumenice, dela Constantinopol, a recunoscut autocefalia Bisericii Ortodoxe din Albania. In lupta care se dă în această ţară între ortodoxie şi între prozelitismul catolic, cum şi pentru protejarea elementului românesc de acolo, această recunoaştere este bine venită.

*

Cuvioase treburi drăceşti. In ziua Sfinţilor Apostoli Petru şi Pavel, I. P. S. Patriarh a făcut cunoscută încă una din vrerile înalt prea sfinţiei sale, pe linia, cunoscută, a ostenelelor spre ajungerea la un „monahism social". Luând pildă dela conducătorii cetăţii Bucureşti, prea fericitul Patriarh a spus că va asana lacurile din jurul mânăstirlor: Cernica, Pasărea, Căldăruşani şi Ţigăneşti şi le va înzestra, din averea mânăstirilor, cu tot ce trebue pentru *canotaj*.

Insă pentru un canotaj... cuvios. Pot veni acolo tot felul de bărbaţi şi de femei, creştini şi necreştini, cu o condiţie: când sânt pe lac, să nu facă... drăcovenii. In tot cazul, să le facă cu toată cucernicia şi evlavia. Fiindcă e mânăstire aci; nu strand.

Rămâne acum de văzut dacă dracul va conveni să se facă, până la sfârşit, servitor prea supus şi prea plecat al Părintelui Patriarh.

*

Cu prezentul număr *Predania* intră în vacanţă. Numărul viitor va apare la 1 Septemvrie.

*

Amintim cinstiţilor noştri abonaţi că abonamentul la Predania *se şi plăteşte.*

Numărul viitor al *Predaniei* **va avea următorul cuprins:**

Nae Ionescu: *Ştiinţificii şi teologia.*
Pr. I. D. Petrescu: *Spiritul profan în cântarea corală bisericească.*
Preotul Grigorie Cristescu: *Prăvăliarii «Oastei Domnului».*
G. Racoveanu: *Teologul Ion Nichifor Crainic.*
smeritul Stratonic: *Ion Nichifor Crainic Mistagogul.*
Insemnări, note, recenzii, **de G. Racoveanu, smeritul Stratonic şi Şerban Popescu.**

*

In ziua Sfinţilor Apostoli Petru şi Pavel, Comunitatea Evanghelică din Bucureşti a avut motive de bucurie: şi-a instalat paroh nou şi tânăr, în locul celui scos la pensie. Pentru acesta, a intervenit şi la Patriarhie pentru a-şi trimite şi aceasta reprezentant la sărbătoarea Comunităţii.

Găsind cererea îndreptăţită, I. P. S. Patriarh Miron a pus rezoluţie ca preotul Pantelimon Opreanu, de la biserica Colţei, să-l reprezinte la festivitatea fraţilor tăgăduitori ai Sfintelor Taine. Şi aşa s'a şi făcut.

*

D. I. Al. Brătescu-Voineşti nu se dă bătut. Am arătat noi, într'unul din numerele trecute, ce crede d. Brătescu despre fapta lui Iuda. In prezentul număr al *Predaniei*, la „note", arătăm ce crede şi ce mărturiseşte (cu concursul „Universului") despre Iisus Mântuitorul. La încheierea revistei, iată că „Universul" publică încă un articol de al d-lui Voineşti înfăţişând părerile acestui bătrân — ajuns în mintea copiilor — despre valoarea Creştinismului. Evident d. Brătescu liber este să bată toţi câmpii. Dar atunci n'are dreptul să se plângă de asuprire de cuvânt.

Acum ascultaţi-l pe d. Brătescu:

«Nu e adevărat că ne mândrim cu creştinismul. N'am întâlnit, până la vârsta în care mă găsesc, român care să se laude că e creştin. Am auzit invocându-se calitatea de creştin pentru a respinge calificarea de evreu, sau pentru a redobândi încrederea. Când afirmă românul ceva şi vede că nu e crezut, îşi face semnul crucii şi zice: *«iacă sunt creştin»*. Dar ca să se laude că e creştin, n'am pomenit. Eu cel puţin n'aş face-o nici în ruptul capului. Ca s'o fac ar trebui să uit că cu mii de ani înainte de Crist au fost neamuri de oameni, ca bunioară egiptenii şi chinezii, ai căror numeroşi fii trăiau în perfectă armonie şi că şi azi sunt popoare cum sunt de pildă japonezii, care fără a fi creştini, trăesc în deplină înţelegere; iar pe de altă parte ar trebui să-mi închid ochii spre a nu vedea cum creştinii spanioli se întreucid ca cei mai primitivi păgâni. Neamul românesc nu-şi face nici azi şi nu şi-a făcut niciodată în trecut din creştinismul său un titlu de exploatat».

*

Cu prilejul sfinţirii capelei liceului „Mihai Viteazul" din Capitală, I. P. S. Patriarh Miron a avut cuvinte grele la adresa preoţilor profesori. In urma acestui fapt, Asociaţia preoţilor profesori, a înaintat Inalt Prea Sfinţitului Miron un memoriu, din care spicuim:

„Cu adâncă nedumerire am luat cunoştinţă de nemulţumirile ce aţi exprimat în mod public cu privire la felul în care preoţii profesori de religie îşi îndeplinesc sarcina lor de educatori religioşi ai şcolărimei, cu ocazia lucrărilor Adunării Eparhiale a Sfintei Arhiepiscopii a Bucureştilor.

Nedumerirea noastră este cu atât mai legitimă cu cât niciodată nu ne-aţi chemat lângă Tronul Patriarhal ca să ne faceţi *în mod intim şi părintesc cuvenitele observaţiuni* pentru ca în urmă să Vă fi văzut silit să ne faceţi observaţiuni şi mustrări publice, îndemnând oarecum şcoala şi familia să se îndoiască nu atât de valoarea noastră, cât mai ales de valoarea educativă a obiectului nostru în învăţământ....

„Cu adâncă smerenie, Vă rugăm să ne primiţ într'o audienţă spre a Vă cunoaşte în mod precis nemulţumirile ce vă producem, fie prin nepregătirea, fie prin erorile noastre educative, spre a lua măsuri de îndreptare şi spre a nu ne vedea siliţi să ne apărăm prin presă de nişte acuzaţiuni, pe care socotim că nu le meritâm.

Imputernicim pe Pr. Marin C. Ionescu, ca în calitatea sa de preşedinte al Asociaţiei profesorilor de religie din ţară, să înainteze această întâmpinare locului în drept, încunoştiinţându-ne de rezultat».

Predania *apare de două ori pe lună: la 1 şi 15 ale fiecărei luni.*

Abonamentul: 200 lei pe an.

Adresa pentru chestiuni de redacţie şi administraţie: **G. Racoveanu, Aleea Calimachi nr. 15, Bucureşti III.**

Tiparul „OLTENIA".